

Datum vergadering : 6 februari 2020

Aanwezig

Commissieleden:

Leefbaar 3B : Leon Erwich, Machiel Crielaard
VVD : Conny Hermans, Marloes Draak, Matthijs Machielse
CDA : Nelleke Bouman, Dave Bergwerff
WIJ Lansingerland : Leon Hoek, Erwin Barendregt
CU : Paul Lieverse
D66 : Erik Jonker
GroenLinks : Selgei Gabin, Dianne van Heusen, Anja de Geus
PvdA : Petra Verhoef, Valmir Xhemaili

Voorzitter : Alexander Kuipers

Commissiegriffier : Rianne Kokke

Burgemeester : Pieter van de Stadt

Wethouders : Ankie van Tatenhove

Afwezig

Leefbaar 3B : Wouter Hoppenbrouwer
CU : Kees-Willem Markus
VVD : Juval Pat El
D66 : Eva Heijblom

1. Opening en mededelingen voorzitter

De voorzitter, om 20.00 uur: Welkom bij de commissie samenleving. We hebben bericht van verhindering van de heer Hoppenbrouwer. En ik zie dat er nog wat namen ontbreken, misschien dat zij nog komen. Kijkt u voor de zekerheid of uw kaartje erin zit.

2. Insprekers

De voorzitter: Er zijn vier sprekers over vijf insprekbeurten verdeeld.

1. Mevrouw E. van der Poel, inzake 'stop 5G' en over wifi op scholen;
2. Mevrouw M. Groeneveld, inzake 'stop 5G';
3. Mevrouw G. Wijs, inzake gratis OV voor ouderen;
4. De heer L. Bergman, inzake gratis OV voor ouderen.

Inspreeker 1:

Mevrouw Van der Poel: Geachte commissieleden. Onze gemeente is een voorstander van burgerparticipatie in een vroeg stadium. Wij, Monique en ik als burgers, proberen sinds december in gesprek te komen met de gemeente omtrent 5G, maar we hebben vooralsnog geen ingang gevonden. Ik heb inmiddels 3 verschillende versies geschreven van wat ik u zou willen vertellen vanavond, er is zoveel te vertellen en 5 minuten is te kort. Aangezien 5G zonder onze aanwezigheid niet op de agenda had gestaan, concludeer ik dat u hier nog weinig over weet. Als u uw huiswerk namelijk had gedaan, dan had 5G prioriteit gehad en wel degelijk op de agenda gestaan. Daarom start ik nu met een stoomcursus 5G. In de wereld van 5G en van straling in het algemeen, zijn er twee partijen: de voorstanders en de tegenstanders. Voorstanders van 5G zeggen: gevaar voor de gezondheid is niet bewezen. Dit zijn: ministerie EZK, telecombedrijven, grote media, mensen die op de overheid vertrouwen. Tegenstanders van 5G zeggen: er zijn duizenden wetenschappelijke bewijzen van gevaar voor de gezondheid. Dit zijn: artsen, biologen, wetenschappers, wapendeskundigen, mensen met gezondheidsklachten, mensen die zich wel inlezen. Het ministerie economische zaken en klimaat, laat zich adviseren door haar achterban, bestaande uit ICNIRP met de veilige norm, daarover straks meer, gezondheidsraad, kennisplatform EMV (elektro magnetische velden) en het antennebureau. De ICNIRP, de blootstellingsnorm die bij deze onderzoeken gehanteerd wordt, is in 1953 vastgesteld door een ex-nazi-wetenschapper genaamd Herman Schwan. Dit deed hij door een zak water, op basis van fysiologisch zout en met een gewicht van 74

kilogram (dat was het gemiddeld gewicht van een volwassen man in die tijd), gedurende 6 minuten bloot te stellen aan een dusdanige hoeveelheid oplopende straling, totdat de temperatuur van deze zak met 1 graden gestegen was. Die stralingswaarde is toen gedeeld door een factor 2, om kwetsbare groepen te beschermen, en dat is de limiet die nu, anno 2020, nog steeds gehanteerd wordt. Maar zijn wij een zak water van 74 kilo? Voldoen kinderen en baby's aan dit criterium? En hoe zit het met de biologische effecten zoals DNA breuk als gevolg van deze straling? Ik heb een intern rapport van TNO in bezit, dat tot op de dag van vandaag niet officieel naar buiten is gekomen, waarin staat dat bij 15 minuten blootstelling aan een zeer lage dosis van 2G en 3G al zowel fysieke als cognitieve verschijnselen optreden, zoals minder snel kunnen lezen en rekenen, een mindere reactietijd, minder kunnen multitasken, minder focus, niet helder kunnen nadenken, rusteloosheid, gespannenheid, ongeduldigheid, geïrriteerdheid. Niet echt zaken die je toeschrijft aan je mobiele telefoon, maar welke hier wel door worden veroorzaakt. En dit gaat alleen over een blootstelling van 15 minuten. Wij staan de hele dag bloot aan deze straling. Uit onderzoek blijkt dat elektromagnetische straling DNA-breuk veroorzaakt. Een gezond mens met een goede immuniteit is in staat deze DNA-breuken te herstellen, een zwak mens met een slechte immuniteit kan hierdoor kanker ontwikkelen. Nu krijgt 1 op de 3 mensen al kanker en binnenkort is dat 1 op de 2. De telecomspelers waarschuwen hun aandeelhouders nu al in alle telecomverslagen wereldwijd dat men in de toekomst rekening moet houden met claims als gevolg van schade aan de gezondheid. In de wereld der straling hebben we dus te maken met ICNIRP, maar er bestaat ook nog een wetenschappelijke bouwbiologische norm. De ICNIRP hanteert als maximale stralingsnorm 61 v/m (volt per meter). Bouwbiologen hanteren 0,06 v/m. Het verschil is enorm. In de ICNIRP staat 'dit is een aanbeveling, en voordat u het toepast, moet u uw eigen onderzoek doen en uw eigen metingen verrichten. Maar Mona Keijzer voert het gewoon door. 5G is daarmee een direct experiment op ons welzijn. Volgens de code van Neurenberg mogen geen testen worden verricht zonder de vrijwillige toestemming van proefpersonen. Aangezien Mona Keijzer verzuimt het voorzorgsbeginsel toe te passen, valt deze taak de gemeente toe. U heeft de plicht om uzelf te informeren. U heeft bestuurlijke onderzoeksplicht. Het is uw taak om te waken over het welzijn van de burgers in deze gemeente. Laat Monet niet zomaar een niet-voor-het-publiek-toegankelijk plaatsingsplan er doorheen jassen. Wat is dat voor een telecom-monopolie? Maak een duurzaam antennebeleid met normen die de burgers aankunnen. Kies bewust. Ik vraag u: lees u in. Organiseer een informatieavond voor de gemeenteraad en voor inwoners. Aanstane dinsdagavond bezoeken Monique en ik een informatieavond die de gemeente Culmborg geeft. Met gastsprekers van zowel voor- als tegenstanders van 5G. Uniek hierbij is dat Culmborg een nulmeting gaat uitvoeren op het gebied van biodiversiteit, conditie van het ecosysteem en relevante gegevens over de volksgezondheid. Zie de flyer en het programma in de stukken die ik aan de griffie heb gestuurd. Trek uw eigen conclusies, alstublieft. Wees een echt slimme gemeente. Kies bewust en maak een duurzaam eigen antennebeleid. Stop 5G. Ik heb via de griffie 4 documenten aan de agenda toegevoegd met daarin handvatten van hoe hiermee om te gaan, want ik begrijp dat het lastig is.

De heer Hoek: Wat ik me afvroeg, tegenwoordig heeft iedereen een mobiele telefoon en we hebben allemaal het 4G-netwerk op dit moment: is er nou een wezenlijk verschil tussen het 5G-netwerk en het 4G-netwerk? Met andere woorden: Is dat nou veel gevaarlijker? Ik heb niet de illusie dat we onze maatschappij dusdanig kunnen veranderen, dat iedereen zijn mobiele telefoon spontaan aan de wilgen hangt. Mijn vraag is een beetje: hoe zit het nou met dat verschil in gevaar tussen die twee eenheden? Mevrouw Van der Poel: Ik snap het, want we leven in een digitaal tijdperk en die telefoon moet inderdaad niet aan de wilgen, maar we kunnen hier wel bewust mee omgaan. 5G is geen vervanging van 4G, het komt er boven op. We draaien nu ook nog steeds met 3G bijvoorbeeld. Er is een enkele provider die onlangs 3G heeft uitgeschakeld, maar dat is er één. 5G werkt met andere frequenties. Die frequenties worden begin dit jaar, ze hadden eerst januari gezegd, maar ik geloof dat dat is uitgesteld, geveild door de overheid. Die gaat daar heel veel geld mee verdienen. Die frequenties zenden op een hogere golflengte uit. De G staat voor generatie. 5G is eigenlijk een mooie verkooptermijn. 3G was derde generatie, 4G is vierde generatie, maar 5G is eigenlijk iets heel anders. Het werkt dus op andere frequenties dan 3G en 4G. Hogere frequenties, die geven kortere golven. Met kortere golven heb je hogere frequenties nodig om bereik te krijgen en daardoor heb je ook veel meer zendpalen nodig. Het idee is dat er elke 50 of 100 meter in een lantaarnpaal een mastje moet worden geplaatst tot vijf keer meer zendmasten überhaupt. De voorzitter: We verlangen geen college over dit moeilijke onderwerp. Een mooi beknopt antwoord. Mevrouw Van der Poel: Ik doe mijn best om mijn kennis over te brengen. De heer Hoek: Dus ik trek voorzichtig de conclusie dat het inderdaad gevaarlijker is dan het 4G netwerk. Mevrouw Van der Poel: Ja, en het is een stapeling bovenop.

De heer Lieverse: Ik ben arts en ik ben ingelezen. Ben ik dan per definitie tegenstander? Volgens uw papier wel. Mevrouw Van der Poel: U bent arts en u bent ingelezen? Zegt u dat? Oké. Ik weet niet in welke categorie u zichzelf schaaft. Ik ging ervan uit dat de meeste mensen nog niet zover in hun kennis zijn en ingelezen zijn van de aanwezigen. U bent arts. Er zijn al meer dan 200 artsen en wetenschappers

die een appeal hebben getekend. De heer Lieverse: Mijn vraag is of ik tegenstander zou moeten zijn. Mevrouw Van der Poel: Tegenstander van 5G? Ja. Ja. De heer Lieverse: Ik heb toch iets aanvullends aan wat aan de overkant al gevraagd is. Toen ging het over 4G, maar van 5G zegt u: dat is een andere soort straling. Toch werd gevraagd of het niet te maken heeft met de intensiteit van de straling. We hebben magnetrons en mobieltjes in ons huis, de wifi die hier op dit moment actief is met 2,4 GHz bijvoorbeeld. U moet toch iets kunnen zeggen over de variatie ervan, wat dat voor invloed is. Mevrouw Van der Poel: Ja, de frequenties van 5G worden ook gebruikt in oorlogssituaties, om daarmee invloed te kunnen uitoefenen op de tegenstander, ook op zijn cognitie, heb ik gelezen. Ik vind dat nogal wat, als we met die frequenties gaan werken. Heb ik uw vraag niet goed begrepen? Excuus daarvoor.

Mevrouw Verhoef: Dank u wel voor uw inspreken. U eindigt uw betoog eigenlijk met de vraag aan ons: gaat u zich nou heel goed hierin verdiepen? Kunt u alstublieft een avond organiseren met informatie waarbij ook inwoners kunnen komen en zich kunnen laten informeren? Dat doet mij dan wel denken dat u denkt dat de landelijke overheid daar eigenlijk te weinig informatie over geeft en dat de landelijke overheid het dus ook minder goed met ons voor zou kunnen hebben, dan een lokale overheid het heeft. Ik weet niet of ik uw mening deel, misschien wel niet, maar mijn vraag is eigenlijk: wat verwacht u nou van ons? Stel dat wij zeggen: mensen kunnen zich op andere manieren laten informeren, wat zou een gemeente dan nog kunnen doen voor uw zorgen? Mevrouw Van der Poel: Kiezen voor een eigen antennebeleid en niet het antennebeleid volgen die wordt opgesteld. We kunnen met zijn allen met antennes in de rondte gaan stralen, maar een mobiele telefoon met 4G draait al bij 0,00024mW. De ICNIRP die we volgen is 61 V/m. Kijk dan op welke plekken er een hoge stralingsvorm nodig is en op welke plekken dat niet nodig is. Kijk naar wat nodig is i.p.v. zomaar in de rondte te gaan stralen, zoals het antennebeleid dat nu adviseert. Daarbij is ook een waarschuwing op zijn plaats, denk ik. Als we het antennebeleid wel gaan volgen en er blijken veel mensen ziek te worden en u wilt dan het antennebeleid gaan aanpassen, dan kunt u problemen krijgen met telecomproviders.

Inspreker 2:

Mevrouw Groeneveld: Geachte commissieleden, aansluitend op het verhaal van Esther zojuist, zijn we samen met vele bewoners in Lansingerland zeer ontrust over de wijze waarop besluiten worden genomen rondom de invoering van 5G. Er worden verplichtingen vanuit de rijksoverheid aan gemeenten opgelegd, die niet democratisch zijn en er wordt een nieuwe technologie ingevoerd zonder te weten wat de risico's zijn. Waarschuwingen worden volstrekt genegeerd. Internationaal hebben Slovenië, Geneve, Brussel, Florence, 26 staten in de Verenigde Staten en 4 kantons in Zwitserland 5G geweigerd. Nationaal hebben de gemeenten Maastricht en de gemeente Bergen bezwaren ingediend bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat tegen de aanpassing van de telecomwet. En zo'n 23 andere gemeenten hebben een brief gestuurd aan de overheid, omdat ze zich ook zorgen maken over de uitrol van 5G. De gemeente Lansingerland verwijst n.a.v. een brief van twee bezorgde burgers over de uitrol van 5G in Lansingerland naar nationaal beleid. En de rijksoverheid verwijst naar internationale afspraken. Juist die internationale afspraken hebben Brussel ertoe gebracht 5G te weigeren. Florence stelt de ICNIRP ter discussie, Brussel wijst de normering van de ICNIRP af. De Nederlandse stralingslimiet is tien maal ruimer dan de Brusselse norm en is daarmee de hoogste ter wereld. Deze blootstellingsnorm, de zogenaamde ICNIRP norm, was bedoeld voor radar en andere technische militaire installaties. Deze norm is nooit en te nimmer bedoeld geweest voor biologische of medische doeleinden. Tevens geldt deze norm voor 6 minuten in een mensenleven. Bij deze norm die de rijksoverheid hanteert is dus uitsluitend gekeken naar de lichamelijke opwarming als mogelijk gevaar. Daarnaast zijn er nog allerlei andere biologische mechanismen, die worden beïnvloed door elektro magnetische straling. Er zijn inmiddels in duizenden studies biologische effecten zoals DNA-schade aangetoond. Bekend is dat zeer lichte straling lekkage van de bloed hersenbarrière veroorzaakt. De mogelijkheden van lichte straling om medicijnen in de hersenen te krijgen, worden als veelbelovend beschouwd. Maar onbedoelde lekkage door blootstelling aan straling heeft hersen gerelateerde klachten als gevolg. De verzekeringsmaatschappijen erkennen stralingsklachten en dekken ze niet. Honderden artsen in België en Oostenrijk wijzen op stralingsziekte uit hun praktijk. Nederland heeft het over klachten van onbekende oorsprong. De huisarts weet in 50% van de klachten niet wat de oorzaak is. Het Verweij Jonker instituut stelt dat 1/3 van de Nederlanders chronisch ziek is, waarbij de genoemde ziektebeelden grotendeels overeen komen met de straling gerelateerde aandoeningen, waaronder hersenaandoeningen als ADHD, autisme, epilepsie, stemmingsstoornissen en huisproblemen. In het gerenommeerde wetenschappelijke tijdschrift de Lancet, december 2018, staat een artikel over gezondheidsrisico's van de in razende tempo toenemende hoeveelheid straling van mobiele technologie, dat aan duidelijkheid niets te wensen over laat. Een groeiende berg aan wetenschappelijk bewijs suggereert dat langdurige blootstelling aan radiofrequente elektromagnetische straling tot ernstige biologische en gezondheidseffecten leidt. Nooit eerder is de mensheid van conceptie tot dood bloot gesteld aan zoveel radiofrequent elektromagnetische straling als in de laatste twee decennia. Ook brengt deze technologie een controlestraat met zich mee, zoals in China. Een biometrisch paspoort is onlangs geaccordeerd in het Europees Parlement met in de toekomst

permanent oproepbare gegevens. Waarom niet luisteren naar 247 wetenschappers uit 42 landen die in het International IMF Scientist Appeal waarschuwen voor de effecten van 5G straling op onze gezondheid? Waarom niet de meer dan 110.000 ondertekeningen door wetenschappers, artsen, milieuorganisaties en burgers uit 187 landen serieus nemen? Als een minister en staatssecretaris zich baseren op oude stralingsnormen en onderzoeken die onvolledig zijn, en onderzoek vooraf aan de uitrol van 5G niet nodig vinden, hoe kan men dan vertrouwen hebben dat deze technologie veilig is? Hoe kan het dat het ministerie van Volksgezondheid vragen over gezondheidseffecten m.b.t. 5G doorstuurt naar het ministerie van Economische Zaken en Klimaat? Terwijl dit lijnrecht staat tegenover de doelstellingen van Economische Zaken en Klimaat zelf. De gezondheidsbelangen rond straling worden binnen de overheid dus door niemand vertegenwoordigd. Een weloverwogen besluit kan zo niet worden genomen. Wie waarborgt onze grondwettelijke rechten betreffende gezondheid, lichamelijke integriteit en privacy? Ik ben niet tegen de technologische ontwikkelingen, maar voorstander van veilige technologie. Ik begrijp dat de gemeente Lansingerland een dienstverlenende en innovatieve gemeente wil zijn, maar dit alles mag niet ten koste gaan van de gezondheid van mens, flora, fauna, of ten koste van andere aspecten die ik in dit schrijven heb belicht. Graag zouden we zien dat de gemeente Lansingerland met spoed een informatiebijeenkomst organiseert en met spoed middels een brief aan de verantwoordelijke minister en staatssecretaris bezwaren indient tegen de uitrol van 5G vanwege het ontbreken van de nodige onafhankelijke wetenschappelijke onderzoeken naar de biologische effecten van elektromagnetische straling, mensen, flora en fauna op de korte en lange termijn. Het hanteren van verouderde stralingsnormen en verminderde privacy. Geachte commissieleden, dank u wel voor uw aandacht.

De heer Lieverse: Dit is niet de plaats voor een debat, dus dat ga ik ook niet doen. Ik heb wel een beetje bezwaar, richting de voorzitter, om m.b.t. een aantal ziektebeelden een causaal verband te leggen, zoals u dat deed en om het woord stralingsziekte te gebruiken. Stralingsziekte in de geneeskunde is iets anders dan waar we het hier vanavond over hebben. Mijn vraag is, en dat sluit aan bij wat mevrouw Verhoef ook al vroeg: de Tweede Kamerleden worden ook gevraagd en overvraagd, over hun eigen idee m.b.t. deze situaties. Zij zijn ertoe over gegaan, afgelopen november, om de gezondheidsraad te vragen om m.b.t. de bestaande notities, die er zijn, een update te geven. Daar is de gezondheidsraad nu mee bezig. Raad u ons aan om dat rapport serieus te nemen? Of om dat te negeren? Mevrouw Groeneveld: Goede vraag. Tot op heden is de informatie die de gezondheidsraad geeft behoorlijk beïnvloed door de industrie. Het blijkt dat een aantal medewerkers opgestapt is vanwege het gevoel dat ze continu beïnvloed worden door de telecomindustrie. O.a. uitkomsten van onderzoeken. De boel wordt compleet genegeerd en van tafel geschoven. Als bijlage heb ik een hoop wetenschappelijke artikelen, daar kan u ook naar kijken. Dan ziet u wat er allemaal beschikbaar is.

De heer Erwich: Bedankt voor de inspraak. Ik heb even een vraagje. Weet u dat er biomagnetische apparaten zijn, die de straling omzetten? Denkt u dat dat helpt? Mevrouw Groeneveld: Biomagnetische straling omzetten? Wat wel helpt is alle bekabeld weer te laten functioneren. Dat is een heel eenvoudige oplossing, waardoor we toch gewoon gebruik kunnen maken van snelle technologie en niet bloot gesteld worden aan een grote hoeveelheid straling. Een simpele oplossing. De voorzitter: Sinds we hier bekabeld zijn, is in ieder geval het geluid een stuk beter.

De heer Jonker: Dank u voor uw betoog. Ik denk dat het een nogal gepolariseerde discussie is. U noemt heel veel rapporten. Misschien kan je wel veel meer rapporten noemen, die het tegendeel beweren. Dat is een beetje lastig. Maar ik hoor ook een heel groot wantrouwen en dat vind ik eigenlijk nog het ergste. U vertrouwt de overheid eigenlijk niet, dat zegt u met zoveel woorden. Ik vroeg me af: als de Nederlandse universiteiten onderzoek zouden doen en dat er zou uitkomen dat het geen schadelijke effecten heeft. Zou u dat dan geloven? Of zou u dan ook zeggen: dat is in handen van de industrie of die vertrouw ik niet. Dat vind ik toch wel lastig, want als we niemand meer vertrouwen, dan wordt het wel een heel moeilijke discussie op een bepaald moment. Mevrouw Groeneveld: Als we het bijvoorbeeld over medicijnen hebben en het traject zien voordat medicijnen goed gekeurd worden, wat voor onderzoeken doorlopen moeten worden, dan lijkt me dat bij 5G hetzelfde verhaal. Naar 5G wordt helemaal geen wetenschappelijk onderzoek verricht. Om maatschappelijk draagvlak te krijgen, lijkt het me ook verantwoord als de Tweede Kamer ook kijkt naar burgers en ook hun stem mee laat wegen. En ook met informatie naar buiten komt. Als we kijken naar de bijlage, die ik heb bijgevoegd, over de gemeente Maastricht, is kenbaar heel veel onduidelijk en wordt er niet goed of eigenlijk helemaal niet geantwoord op hele logische vragen. Ja, dat lijkt me geen goed signaal vanuit de rijksoverheid, als we het over transparantie hebben.

De heer Hoek: De heer Jonker vertelde het net ook al een beetje. Wat moet ik hier nou mee, als lokale politicus? Er zijn mensen die zeggen: joh, geen gevaar. Er zijn mensen die zeggen: het is een ernstig gevaar. Eerlijkheidshalve moet ik zeggen: ik weet het gewoon niet. Ik mis de kennis om daar een oordeel in te vellen. Wat verwacht u dan van de gemeenteraad? Dat we erover stemmen? Wie vindt het

gevaarlijk? Nou, ik. Wie vindt het niet gevaarlijk? Dat is een heel lastige discussie. Ik denk: als we onafhankelijke onderzoekers niet meer vertrouwen, dan wordt het een heel lastig verhaal. Dan ga je ook de vraag nog krijgen: wie is onafhankelijk? Ik vind het ontzettend moeilijk om hier als lokale politiek iets van te vinden. Mevrouw Groeneveld: Ik denk allereerst dat het verstandig is om zo'n informatiebijeenkomst te organiseren, zodat beide partijen aanwezig zijn en je toch een beter beeld hebt van wat er speelt en hoe dingen uitgevoerd gaan worden. Waar wij als gemeente tegenaan lopen, maar ook burgers kunnen vragen stellen. Ik denk ten tweede dat het gewoon belangrijk is als de rijksoverheid aan kan tonen dat er onderzoeken uitgevoerd zijn die wel de goede normering hebben en wel een goede basis hebben om verder op te borduren. Maar niet, zoals het nu gaat, meerdere testlocaties in Nederland laten installeren en vervolgens maar te kijken wat er gaat gebeuren. Nu wordt niet eens gekeken naar de volksgezondheid. Of naar de burgers, de omwonenden van zo'n testlocaties. Er wordt puur gekeken of 5G werkt. We zijn geen proefkonijnen hier in Nederland. We leven in een democratisch land, dus de verwachting is ook dat er goede informatie verstrekt wordt en dat we ook als burger inspraak hebben.

De heer Crielaart: U begon uw betoog met dat veel bewoners zich zorgen maken. Kunt u mij vertellen hoeveel bewoners zich zorgen maken? Kunt u dat kwantificeren? Mevrouw Groeneveld: Dat is een goede vraag. We hebben inmiddels een facebookpagina opgericht. Met computer, wel bekabeld. Hoeveel leden hebben we nu? 55 volgers. We hebben daarnaast ook heel veel brieven gekregen van mensen die hun huis niet uit komen, omdat ze stralingsziekte hebben. Bekend daarvan is dat ze niet eens naar de kerk kunnen in Berkel, omdat daar een grote zendmast op staat. Ze hebben daar meteen al last van als ze de kerk in komen. Zulke voorbeelden worden aangehaald. Dat is best wel schrijnend.

Inspraak 3, inspreker 1:

Mevrouw Van der Poel: Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan. Dus ik dacht: laat ik het maar gelijk twee keer doen, inspreken. Dat kwam eigenlijk door de Heraut, die ik gisterenavond door las, dat ik geïnspireerd raakte om ook maar een tweede keer te spreken. Dan inderdaad over wifi op scholen en in openbare ruimten. Geïnspireerd door het artikel 'hoe moet Lansingerland er in de toekomst uit zien' besloot ik spontaan nog een keer in te gaan spreken vanavond. In dit artikel las ik namelijk 'Men, de gemeente Lansingerland, wil de focus richten op het vergroten van het gevoel van veiligheid en het ervaren van gezondheid bij kwetsbare groepen en locaties, zoals scholen en verzorgingshuizen'. In mijn verhaal van zojuist heeft u wat kennis op kunnen doen over straling, stralingsnormen en over hoe onze overheid hier mee om gaat. Zoals ik al zei laat het ministerie van EZK zich onder andere adviseren door de gezondheidsraad. Daarnaast bestaat er echter ook nog de Raad van Europa. De Raad van Europa publiceerde in 2011 een rapport over de gevaren voor de volksgezondheid van elektromagnetische velden, waarin wordt opgeroepen om de blootstellingslimieten te verlagen tot 0,2 v/m. Hebben jullie nog de 61 v/m van de ICNIRP in gedachten? De raad van Europa concludeert dat de straling die veroorzaakt wordt door gsm's en draadloze netwerken de gezondheid in gevaar kan brengen, zeker bij kinderen. Zij pleit daarom voor een totaal verbod op mobiele telefoons en wifi in scholen. Zij schrijft: voor kinderen in het algemeen, en in het bijzonder in scholen en klaslokalen, maak liefst gebruik van bedrade internetverbindingen en leg strenge regels op voor het gebruik van mobiele telefoons op schoolterreinen. Vele landen om ons heen hebben dit advies inmiddels opgevolgd. De raad roept met name ministeries van Volksgezondheid, Onderwijs en Milieu op om maatregelen te treffen. De Nederlandse Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn & Sport en Onderwijs (VWS), Cultuur en Wetenschap (OCW) verklaren echter niet op de hoogte te zijn van de resolutie. Alleen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zegt er bekend mee te zijn en erkent dat zij het belangrijk vindt de blootstelling te beperken. Maar voor het nemen van maatregelen verwijst zij naar het ministerie van OCW. En zo gaan we van het kastje naar de muur. Maatschappelijke veranderingen en bewustzijn bij burgers en instanties kunnen klein beginnen. Laat gemeente Lansingerland in het kader van haar focus op het ervaren van gezondheid bij kwetsbare groepen, het goede voorbeeld geven. Breng advies uit aan scholen, kinderdagverblijven en verzorgingshuizen om bedraad internet te gebruiken en om de wifi-functie op de modem uit te zetten. Maar denk ook aan openbare ruimtes zoals bibliotheken en dit mooie gemeentehuis, waar vele stralingsgevoelige inwoners van deze gemeente niet eens meer naar toe kunnen gaan zonder hevige gezondheidsklachten te ervaren. Organiseer een voorlichtingsavond voor de directies van onze scholen. Het kan zo eenvoudig zijn. Mijn zoon van 8 bijvoorbeeld is dol op het spelen van Minecraft op de iPad, hij doet dit inmiddels op een bedrade iPad, die na een half uur automatisch de spelletjes-functie uitschakelt. Daarbij staat de wifi-functie van onze modem definitief uit. Rust in huis, een gezonde leefomgeving, en toch mee gaan met het digitale tijdperk waarin we leven. Dat is toch waar we allemaal naar streven? Dus, gemeente Lansingerland, zo bent u weer een stukje bewuster geworden. Neem uw verantwoordelijkheid en kom in actie. Monique en ik staan u graag terzijde.

De heer Lieverse: Als ik rond keek tijdens uw insprekbeurt, heb ik ongeveer 3 of 4 mensen zien werken op hun mobieltje en bijna iedereen heeft op zijn iPad zitten kijken, terwijl het allemaal onbedraad is. Ik

dat als u praat over dit soort situaties van scholen en misschien ook dit soort werkruimtes, waar wij ons nu in verkeren, dat dan misschien andere aspecten als afgeleid worden en zich niet kunnen concentreren aspecten zijn die zeker nuttig kunnen zijn om mee te nemen in de overwegingen.

Inspreker 3:

Mevrouw Wijs: Ik wil me even voorstellen. Ik ben Greet Wijs en woon nu 12 jaar in Berkel, in Lansingerland. Tot mijn grote vreugde zag ik dat gratis openbaar vervoer nu op de agenda stond. Ik wil een heel kort schetsje geven over hoe lang ik daar dus al mee bezig ben. Toen ik in Rotterdam woonde, was ik deelraadslid, wat ik 25 jaar heb gedaan. Ik had veel contact met Richard Moti en hij was bezig met het gratis openbaar vervoer en dat ging, dat klinkt misschien een beetje raar, helemaal niet over de financiën toentertijd. Het ging over de onveiligheid die er was 's avonds, buiten de spitsuren, dat mensen nooit in de tram of metro zaten. Dat is hartstikke jammer, ook van het geld dat je daarvoor gebruikt. Het gratis openbaar vervoer is toen verzonnen, niet door mij, misschien dat de heer Fortuyn daar iets van af weet, maar Moti is daar toen mee begonnen. Ik zelf ben als deelraadslid daar bij betrokken geweest. Ik zeg niet, dat ik het verzonnen heb, maar ik heb er heel veel mee te maken gehad. Jammer is misschien, en dat wil ik toch even meegeven, dat het na 12 jaar eindelijk zover was en dat het ging gebeuren, maar toen ging ik verhuizen. Ik heb het nog nooit, nog nooit gebruikt. Tot ik een oud kraaitje had uit Rotterdam en ik op de Voorschoterlaan bij de tandarts stond, want ik ga natuurlijk wel naar de stad, en ik de metro gebruikte, toen stond er: verlopen. Dat was wel heel erg vervelend. Misschien kan ik het ook beter gelijk zeggen, en ik kijk ook richting Leon: ik ben op een leeftijd dat dingen best moeilijk worden. Sta ik daar op Voorschoterlaan bij die automaat, toen dacht ik: wat moet ik nou allemaal gaan doen? Ik kreeg het niet voor elkaar om dat ding op te laden. Hoe makkelijk, hoe handig en hoe fijn is het niet voor mensen, en dan gaat het niet over leeftijd, want dat haat ik, die discriminatie als je ouder wordt, want je kan niks meer, maar dat je dan gewoon een kaartje hebt. Dan sta je op de Coolsingel en je kan naar een museum en je hoeft er niet bij na te denken. Het gaat nooit om geld, zeker bij niet. Dat wilde ik als eerste toch maar even uit mijn hart zeggen. Dat ik het daarvoor zo verschrikkelijk belangrijk vind. Het belangrijkste is, dat je het na de spits moet doen, 's morgens om 09.00 uur. Ja, we hebben overal over nagedacht. Ik heb zelf een broer wonen in Ommoord en hij zei: Greet, je weet niet wat je ziet met dat gratis openbaar vervoer. Daar wonen dus toch wel veel senioren. Nu zeker met dat Hoek van Holland. Hij zegt: het is nog nooit zo druk geweest. Die restauranthouders daar zijn wat blij. Het heeft ook zoveel praktische ervaringen, dat wil ik jullie ook mee geven. Je kan zeggen wel zeggen: dat geldt daar of daar. Hij zegt: je ziet ze al op Hesseplaat opstappen. En ik zeg: ik woon op die Oudelandselaan en ik kan niks. Wat eigenlijk het belangrijkste is van het hele verhaal, wat ik aan jullie vertel, waarom ik het zo belangrijk vind: het lijkt als je ouder wordt, ik ben dat nou, maar ik ben ook nooit oud geweest, maar ik ben het nu, en ineens lijkt het alsof iedereen denkt: die oudjes kunnen niets meer en die doen niets meer en die moeten thuis zitten. Dat is niet waar. Ik ga zwemmen, ik ga bridgen, ik doe van alles. Daarom sta ik ook hier. Maar wat wel moeilijk is, en daar gaat het natuurlijk ook om: al die nieuwe apparaten, die steeds veranderen in de stad. Ik ben lid van de ANWB, maar dat is wel makkelijk. Maar als je naar een automaat loopt om er geld in te doen, nou, ik kreeg het nooit voor elkaar. Of je ogen worden slechter, dat is ook zo. Het zijn praktische dingen als je ouder wordt. Je wordt niet dement, je wordt niet anders, maar de moeilijke dingen gaan steeds moeilijker worden. Wat is er fijner dan zo'n kaartje? Het recht van AOW, je hebt allemaal recht op AOW, ook Beatrix, hoe fijn is het dan niet als je zo'n kaart hebt en je hoeft niet te denken: heb ik hem opgeladen. Ik heb het niet over eenzaamheid en niet over geld. Dat je zo'n kaartje hebt, hoe belangrijk het is. Wat kost het ons nou? Zo duur is het toch ook allemaal niet? Wat ik nooit en nooit en nooit wil, ik heb er net nog een discussie over gehad, dat is het allerbelangrijkste, maar ik vind alles belangrijk: ik kom uit Kralingen west, een waanzinnig goede wijk. Daar in die school met die kinderen, daar sta ik mijn oorlogsverhaal te vertellen. Tegen 40 kinderen, die de hand opstaken: hoe vind je dit en hoe vind je dat? Dat was fantastisch. Mijn generatie kan dat gewoon nog doen. De voorzitter: We hadden afgesproken dat ik even op het klokje zou letten. U bent over uw tijd heen. Als u richting slot van uw betoog gaat. Mevrouw Wijs: Het laatste dat ik zeg: je moet geen verschil maken tussen rijk en arm. Mijn vriendin zei altijd: rijke mensen zijn ook eenzaam. Dat woord wil ik niet gebruiken, maar ik zeg het toch tegen jullie. Het heeft met geld niets te maken. Het gaat erom, dat je niet aan je kinderen moet vragen: breng me even weg. Mijn verhaal is uit mijn hart gegrepen. Jongens, het is voor mensen zo belangrijk, dat je de vrijheid hebt, zeker als je wat ouder wordt, dat je niet afhankelijk bent, dat je de regie in eigen hand houdt. Ik heb het papier niet gebruikt.

De heer Lieverse: Geen vraag. Gewoon heel goed gedaan. Mevrouw Wijs: Dank u wel.

Inspreker 4:

De heer Bergman: Dat was ook al mijn gedachten, dat vorige sprekers het allemaal erg goed deden. Ik zou meer inhoudelijk kijken. Ik heb de stukken gelezen en ik wil beginnen met het onderzoek van Interval. Dat is voor Rotterdam gedaan. Wat me heel erg opviel, is dat in het rapport stond dat het effect op niet-eenzamen niet zo groot is. Dat ging van 75% naar 79%. Maar de vraagstelling was ook eenzaam.

Als je kijkt naar eenzamen, dan zie je het verschil van 25% naar 21%. Oftewel een zesde. Je voert gratis OV voor ouderen in en een zesde van de mensen die eenzaam is zegt naderhand dat niet meer te zijn. Een aantal andere mensen, die zwaarder eenzaam zijn, zijn dan minder eenzaam. Oftewel: voor niet-eenzamen is het effect klein, zoals in het rapport staat, maar voor eenzamen, en daar ging het nou net om. Er zijn niet veel maatregelen, die relatief zo goedkoop zijn en die dan een zesde van die eenzaamheid kunnen verminderen. Het is een rapport, geschreven in 2008. Sinds die tijd is er heel veel veranderd voor ouderen. Ze moeten veel langer zelfstandig wonen, bejaardentehuizen zijn weg gedaan. Je kan alleen maar ergens komen als je een heel zware indicatie hebt. Tegenwoordig wordt geschat, en dat heb ik van ouderenfonds.nl dat de helft van de ouderen eenzaam is. Toen was het 25%. Nu is het waarschijnlijk 50%. Dat is verdubbeld. Het is een maatregel, die in 2008 al werkte, waar eenzaamheid duidelijk mee omlaag is gegaan. Het zou goed kunnen dat dat nu een nog sterker effect heeft en daarom heel interessant is om in te voeren. En wat Greet al zei: eenzaamheid gaat voorbij aan alle financiën, iedereen kan eenzaam zijn. Niet alleen als je arm bent, dat je eenzaam bent. Het rapport heeft in de gemeenteraad van Rotterdam geen grote invloed gehad. Er is een pilot uitgevoerd, daar is het rapport op geschreven, en die pilot heeft wel een heel grote invloed gehad. Er zijn nog nooit zoveel bedankbriefjes binnen gekomen op basis van die maatregel als bij enig andere maatregel. Op een gegeven moment moest Rotterdam heel veel bezuinigen en toen hadden ze ook die maatregel op de lijst gezet om te schrappen. Er zijn nog nooit zoveel boze e-mails binnen gekomen over één maatregel, om te zeggen: dat kan niet. En het is geschrapt. En sindsdien is een aantal partijen, zoals het CDA Rotterdam, PvdA Rotterdam en Leefbaar Rotterdam, hoeders van die maatregel. Elke keer als er nu een nieuw coalitieakkoord komt, dan wordt het er meteen in gezet. Simpelweg omdat het ondenkbaar is dat het weg gehaald wordt. Het is echt een groot succes. In de volgende bullet gaat het over eenzaamheid in Lansingerland. Ik heb niet echt kunnen achterhalen of het een organisatie is. Dan heb je zo'n uitspraak: dat het niet zo'n grote invloed zal hebben. Maar er staat geen naam bij, geen datum bij, wie, wat, waar, dus die uitspraak, dat weet ik niet zo. Ik heb ooit een radio programma gehad ITTI 'iedereen toegang tot informatie'. Daarin heb ik een aantal mensen geïnterviewd, o.a. een aantal mensen van hier. Twee keer waren mensen heel erg geëmotioneerd, die ik interviewde. Het ging elke keer over eenzaamheid van ouderen. Dat zijn Maria Boersma en Bianca van Buren. Die Maria Boersma weet waarover ze spreekt, want zij begeleidt ouderen en doet boodschappendiensten. En Bianca van Buren organiseerde een dagje naar zee voor ouderen. Dat reizen was dus een heel groot probleem en mensen waren heel erg blij dat ze weer eens naar de zee konden gaan, weer eens aan het strand konden staan en hun voeten in het water. Ze hadden niet gedacht, dat ze dat ooit nog konden. Die mobiliteit, wat je hiermee zou kunnen krijgen, dat zei Richard Moti ook, dat heeft een heel duidelijk effect. Als de mobiliteit van ouderen groter wordt, betekent dat ook dat ze veel meer dingen besteden overal en dat ze ook weer een groter sociaal netwerk kregen. Veel meer contacten, door het effect van het OV voor ouderen. De voorzitter: Ook voor u: u bent radioman en u weet hoe het werkt met de klok. De heer Bergman: Ik zal een stukje overslaan over de bedragen, dan zal ik alleen het laatste stukje doen. Wat ik heel erg in dat stuk miste is: er zijn ervaringen. Ervaringen in Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven, Capelle aan den IJssel, Schiedam, Barendrecht. Dat zijn allemaal heel goede ervaringen. Waarom staan die er niet in? Waarom wordt daar niet naar gekeken? Ze hebben het allemaal met succes ingevoerd. In Nijmegen hebben ze een ander model, een beetje inkomensafhankelijk. In Dordrecht hebben ze een bijdrage van € 13,50 per jaar. In Enschede hebben ze het ingevoerd en afgeschaft, omdat het geen succes is. Het lijkt me dat het goed is als de gemeente ook bij die verschillende gemeenten een beetje kennis opdoet: wat is daar gebeurd, waarom hebben ze het wel of niet ingevoerd, hoe kunnen we dat hier dan gebruiken? In het stuk dat ik las, miste ik die basiskennis. Ik zou u willen adviseren: oordeel niet op basis van dit stuk, maar ga voor gratis OV voor alle ouderen. Dank u wel.

De heer Jonker: Dank voor uw betoog. U vindt D66 aan uw zijde als u wilt vechten tegen de eenzaamheid van ouderen, dat die dingen me raakt, daar gaat het niet om. Wat ik een beetje moeilijk vind in uw betoog, is dat u zegt: gratis OV helpt tegen die eenzaamheid. Ik heb ook een beeld bij ouderen, ik kom ze ook veel tegen en ik heb ook veel contacten daarmee. Er zijn best drempels om de deur uit te gaan, maar ik heb niet de indruk dat die drempels liggen op financieel vlak. Helemaal niet als je kijkt naar de huidige populatie ouderen, mensen horen dat niet graag, maar de huidige ouderen in Nederland zijn één van de rijkste ooit en waarschijnlijk zal dat zo blijven, vrees ik voor ons. Het gemiddelde inkomen is relatief hoog. Ik geloof best dat er drempels zijn, die eenzaamheid in de hand werken, zoals dat een OV-chipkaart ingewikkeld wordt, dat ze het eng vinden of dat ze zich onveilig voelen. Maar die financiële drempel, daar geloof ik eigenlijk niet zo in. Hoe kijkt u daar tegen aan? De heer Bergman: Ik geloof ook niet dat die drempel er is. Dat geloof ik ook niet. In Capelle aan den IJssel heb je ook veel rijkere ouderen, maar daar werkt het ook en het heeft daar ook een effect, dat de mobiliteit vergroot wordt. Niet alleen onder degenen met een laag inkomen, maar ook met een hoog inkomen. Het maakt het laagdrempeliger, het maakt het eenvoudiger, het maakt het toegankelijker, het maakt dat mensen het dan toch gaan doen. Voor D66: er worden minder auto's gebruikt, dus in die zin snijdt het mes aan twee

kanten. Het gaat niet om de financiën, het gaat om de toegankelijkheid. De voorzitter: Uw antwoord is volstrekt helder.

De heer Barendregt: Het bestrijden van de eenzaamheid heeft ook voor ons topprioriteit. Je kunt met het OV overal naar toe. Naar het centrum van Rotterdam en daar ontbijten bij de Hema, maar dan zit je daar toch weer alleen. Dan ben je daar ook eenzaam. Ik heb een vraag voor u. Acht u het mogelijk dat eigenlijk een andere maatregel effectiever is om de eenzaamheid op te lossen? De heer Bergman: Theoretisch gezien: ja. Acht ik het mogelijk: ja. Maar welke weet ik niet. Als je een maatregel hebt, die in 2008 al één op de zes mensen duidelijk helpt in het gevoel van eenzaamheid, dan vind ik dat een heel goed resultaat. Ik zou de vraag terug willen stellen: weet u een maatregel, één maatregel, die meer dan één op de zes verbetert? Het is een heel complex probleem. Het is niet alleen maar mobiliteit. Dit helpt blijkbaar wel. Mensen gaan ook vaker samen op pad. Dus samen in de Hema eten. De heer Barendregt: Ja, samen in de Hema eten, dat is prachtig als dat kan. Ik ken die maatregel, maar ik houd hem nog even als cliffhanger. Ik ga hem straks in mijn bijdrage onthullen.

3. Vaststelling verslag vorige vergadering d.d. 16 januari 2020

De voorzitter: Zijn hier opmerkingen over? Zo nee, dan stellen we hem vast.

4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen

De voorzitter: Twee punten op de agenda vandaag. Zijn er opmerkingen over de agenda? Nee.

Inventarisatie rondvragen:

Er zijn geen rondvragen.

5. Besprekingspunten:

5.a Onderzoek gratis openbaar vervoer voor ouderen

De voorzitter: De reden voor agendering is de brief, het is geen raadsvoorstel. In de brief staat de tussenconclusie van het college, gratis OV voor ouderen en minima. De commissie kan het college aangeven of dit op steun kan rekenen of niet. Dan weet u waar uw betoog over zou moeten gaan.

De heer Barendregt: De slogan van de RET luidt: aardig onderweg. Qua leeftijd ben ik nog niet aardig onderweg, de 65 jaar is nog ver uit het zicht. Pas in de jaren '50 hoop ik deze leeftijd te bereiken. Maar ik ben wel een frequente OV-reiziger. Zo laat mijn 14-daagse reishistorie zien, dat ik reizen heb gemaakt met de HTM, GVB, RET en NS. Vanwege mijn jeugdige leeftijd ben ik echter niet precies op de hoogte hoe het zit met leeftijdskortingen voor ouderen bij het OV. Tijdens mijn voorbereiding op deze vergadering heb ik daarom de site van de RET geraadpleegd om dit hiaat in mijn kennis op te vullen. Wat mij opviel, en u memoreerde het al in uw bijdrage, dat er een behoorlijke verscheidenheid is tussen de verschillende gemeenten als het gaat om hoe het precies geregeld is. Op de site van de RET staat als kopje erboven: AOW-gerechtigden, 65-plussers en/of inwoners met een laag inkomen. Het is eigenlijk overal verschillend. Je ziet dan een zestal gemeenten daar, die kan je dan aanklikken en dan kan je kijken hoe het per gemeente geregeld is. Dat is de vrucht van de gemeentelijke beleidsvrijheid, zo noem ik het maar even. Wij gaan van deze beleidsvrijheid, van deze ruimte, vanavond genieten. We bespreken althans een brief over een onderzoek naar gratis OV voor ouderen. Het onderliggende doel, waarom we het eigenlijk zouden moeten doen, komt gelijk al in de derde zin van de brief naar voren. Daar wordt gelijk die link gelegd tussen eenzaamheid enerzijds, het bestrijden daarvan, en het gratis OV. Er wordt een causaal verband verondersteld. Ik citeer: het streven is het verlagen van de financiële drempel voor senioren om gebruik te maken van het openbaar vervoer en het hiermee tegen gaan van eenzaamheid. Dit is op zichzelf een nobel streven. Uit de verdere brief blijkt alleen niet dat het gratis maken van het OV voor 65-plussers voor een significante daling van de eenzaamheid zorgt. Het effect zou slechts bescheiden zijn. Ook de deskundigen van de lokale coalitie tegen eenzaamheid zegt: we verwachten niet dat gratis OV tot mindere eenzaamheid onder ouderen leidt. Het argument: we bestrijden eenzaamheid bij 65-plussers door het OV gratis te maken, gaat dus niet of nauwelijks op. Het heeft zelfs alle schijn van een gelegenheidsargument om een gedane verkiezingsbelofte in te kunnen lossen. Waarom immers een verplichte reductie op de kosten van het OV, wanneer maatwerk meer rendement oplevert? Wellicht is het handig om eerst onderzoek te doen naar de verwachte opbrengst van een maatregel, alvorens een verkiezingsbelofte in te lossen met minimaal effect. De voorzitter: U bent door uw spreektijd heen. Dat is ook wat. U ziet daar 6 minuten staan, die zijn inmiddels bij u terug gelopen. Die 6 minuten mag u besteden aan 3 minuten eerste termijn en twee minuten tweede termijn. En u mag een minuut lang interrumpen straks. Dan heeft u precies 6 minuten. Als u die 2 minuten en 45 seconden wil vol maken in de eerste termijn, dan krijgt u de tweede termijn niet meer de gelegenheid om te reponeren. Ik laat het even aan u, wat u wilt. De heer Barendregt: Ik ga mijn eerste termijn afmaken. Ik ben benieuwd of de andere fracties dit met mij eens zijn. Het moge duidelijk zijn: de fractie van WIJ is geen voorstander

van het collectief aanbieden van gratis OV voor 65-plussers. We zien veel meer heil, en dat is nu de cliffhanger, hij komt nu naar voren, we zien veel meer heil in maatwerk. Het wordt ook geïllustreerd door een brief uit de Heraut van 8 januari j.l. Ik zal hem niet helemaal voorlezen, ik zal hem kort samenvatten. Hierin roept een oudere mevrouw op om het zwemmen betaalbaar te houden. Ze wil dat de gemeente hier ook in bijdraagt. Ik denk, mede op basis van een dergelijke brief, dat elke 65-plusser uniek is. Voor de één zal het samen zwemmen voor een verrijking van het sociale leven zorgen, een ander is door een lichamelijk gebrek aan huis gekluisterd en heeft baat bij een buddy. WIJ is niet bang voor een stuk diversiteit in de te subsidiëren activiteiten. Samengevat: WIJ kiest voor maatwerk i.p.v. gedwongen uniformiteit. Met deze wijze zijn we aardig onderweg. De voorzitter: Ik ga u nogmaals onderbreken. Doe uw microfoon uit, dat scheelt seconden. Mevrouw Verhoef, PvdA: Ik wilde al een tijdje geleden een interruptie plegen, maar ik ga even terug naar het punt waarop u zei dat WIJ geen voorstander is van het collectief aanbieden van OV. Ik denk dat u bedoelde 'gratis OV' voor ouderen, maar dat u bent voor maatwerk. In het voorstel staat: voor AOW-gerechtigden met een laag inkomen, waaraan gratis OV wordt aangeboden. Vindt u dat dan geen vorm van maatwerk? De voorzitter: Als u antwoordt, gaat dat van uw tijd af. Is uw betoog klaar voor de eerste termijn? De heer Barendregt: Mijn betoog was afgerond.

De heer Jonker, D66: Het uitgevoerde onderzoek is, wat D66 betreft, glashelder. We hebben een dekkend aanbod als het gaat om gratis vervoer voor ouderen. Ook als het gaat om ouderen met een laag inkomen of ouderen met een beperking. Gratis openbaar vervoer draagt niet bij aan de maatschappelijke doelen die we nastreven, wordt vermeld. D66 had al langer het vermoeden dat dit het geval was, maar het is prettig dat we deze discussie nu hopelijk kunnen afsluiten op basis van feitelijk onderzoek. Tegelijkertijd wil ik ook vermelden, zoals door anderen al is genoemd, dat we natuurlijk moeten kijken wat we kunnen doen aan eenzaamheid van ouderen. Hoe we hun sociale netwerk kunnen versterken en welke maatregelen we daar voor kunnen nemen. Ook die maatregelen zullen geld kosten, maar het lijkt me beter om daar onze beperkte middelen aan te besteden, dan aan een maatregel als deze, zoals die nu wordt voorgesteld. Wij gaan dus mee met het beeld dat door het college geschetst is in de stukken.

De heer Bergwerf, CDA: Allereerst bedank ik de wethouder voor het document. Het CDA vindt het een positieve ontwikkeling als meer ouderen met het openbaar vervoer gaan reizen. Echter, wij kunnen mee gaan met de argumentatie van de ambtenaren, dat een gratis OV voor alle ouderen binnen onze gemeente niet bijdraagt aan de maatschappelijke doelen. Het is wel positief om voor ouderen, waarvan hun inkomen een belemmering is om met het openbaar vervoer te reizen, het reizen gratis te maken. Juist omdat de groep eenzame ouderen veelal een lager inkomen hebben ten opzichte van niet eenzame ouderen. Hierdoor kan gratis reizen met openbaar vervoer voor ouderen met een lager inkomen toch een stimulering zijn om er op uit te gaan. GL heeft bij de technische vragen gevraagd wat het kost om alle inwoners met een inkomen tot 120% van het minimum een gratis OV te verstrekken. Dat is best een interessante. Wij zijn ook heel benieuwd naar het antwoord. Ter afsluiting vindt het CDA het erg prettig dat er twee maatregelen worden voorgesteld, bestaande uit goede voorlichting, ondersteuning en trainingen om ouderen te stimuleren gebruik te maken van het openbaar vervoer. Inclusief de samenwerking met de 3B bus om het gebruik van OV nog meer te stimuleren. Wij steunen deze maatregelen van harte. Het uiteindelijke voorstel over de invoering van gratis openbaar vervoer voor ouderen met een minimum inkomen zien wij graag verschijnen. Dank u. Mevrouw Draak: Nog net op de valreep een interruptie. U vroeg zich af m.b.t. de kosten voor gratis openbaar vervoer voor mensen met een minimum inkomen. Staat dat niet in de brief van de ambtenaren? Dat dat € 94.200 kost? Of bedoelt u iets anders? De heer Bergwerf: Waar u naar verwijst gaat puur om de ouderen met een minimum inkomen. De vraag van GL was om te kijken wat het kost om alle inwoners in Lansingerland met een minimum inkomen te betrekken en om te kijken wat dat kost.

Mevrouw Hermans, VVD: Dank voor de stukken. Op de agenda staat dan eindelijk een keer het gratis openbaar vervoer voor ouderen, maar wel met de subtitel: voor het tegengaan van eenzaamheid. In de loop van de tijd is daar dan gelukkig de norm bij gekomen van een inkomen van 120% van het minimum loon. Het kan niet de bedoeling zijn om ook alle rijke ouderen van gratis OV te voorzien, terwijl zij dat heel makkelijk kunnen betalen. Naar ons idee zou het beter zijn om op andere vlakken te investeren. Als het gebrek ligt bij dat ouderen het niet kunnen of het moeilijk vinden of het te druk vinden of iets dergelijks, waardoor ze alsnog het OV niet pakken, om daar dan een investering op te doen. Om te kijken of we op die manier beter de ouderen kunnen begeleiden naar gebruik van het openbaar vervoer. Maar we hebben al een heleboel mogelijkheden in Lansingerland voor vervoer, waaronder de Beltax, de Valys met o.a. het begeleid abonnement, waarbij je van deur tot deur begeleid wordt met een telefoon, met persoonlijke aandacht, die je ook door de poortjes helpt, als je er niet door komt. De 3B bus. Ouderen hebben al standaard een korting van 34% op het OV. Wat zou het gratis OV dan nog toevoegen? Waar trek je de grens? Hoe ver kunnen mensen reizen met gratis OV? Mevrouw Verhoef: Ik wil vragen aan mevrouw Draak of zij weet of de 3B bus je ook twee keer per week naar het IJsselland ziekenhuis brengt als je

daar heen moet voor medische behandeling, als oudere. De voorzitter: U bedoelt mevrouw Hermans? Mevrouw Draak: Sorry, mevrouw Hermans, ik heb mijn bril niet op, maar ik herken u wel. Ik ben altijd zo gefixeerd op mevrouw Draak, want zij spreekt vaak in. Ik stelde de vraag of de 3B bus je ook naar het IJsselland ziekenhuis in Rotterdam brengt, dus helemaal aan de andere kant, bij Alexanderpolder, bij Ommoord. Of dat je daar toch makkelijker met de metro komt. Dat kost dan € 4,50. Mevrouw Hermans: De 3B bus misschien niet, maar de Beltax kan je er heel makkelijk naar toe brengen. Wat mij wel triggerde, was: wil je de eenzaamheid bij ouderen terug dringen of wil je dit bij meerdere groepen doen? Wil je daar niet naar kijken? Dus ook gezinnen met kleine kinderen of alleenstaanden die net hun baan verloren zijn of gezondheidsproblemen hebben. Omdat ook bewezen is dat eenzaamheid veel gezondheidsklachten met zich mee brengt, wat de gemeente ook weer extra op kosten jaagt. Het lijkt me beter om dat dan wat breder te onderzoeken en niet alleen maar te kijken naar het gratis OV, omdat in veel gemeenten toch gebleken is dat dat geen significante verbetering geeft van het gevoel van eenzaamheid. In het coalitieakkoord, op pagina 10, staat letterlijk: het in 2018 uitvoeren van een onderzoek of een pilot voor flexvervoer en fijnmazig OV tussen de kernen. Dit is inclusief een samen met stichting Welzijn Lansingerland nader uit te werken aanbod voor gratis OV voor eenzame ouderen en de kansen voor flexvervoer en/of fijnmazig OV naar het Franciscus gasthuis en het Groene Hart ziekenhuis in Gouda. In principe is de VVD voor om te kijken of we op een breder vlak daar iets aan kunnen doen. Niet specifiek voor gratis OV, maar laten we misschien een pilot afwachten en over een half jaar of jaar nog eens kijken wat daar dan uitkomt. Of het daadwerkelijk bijdraagt aan het verlagen van eenzaamheid onder mensen, ouderen, minima, kies maar.

De heer Lieverse, CU: Het valt me op dat sommige fracties nogal zuinig reageren op deze brief vanuit het college. Wij zijn een stuk positiever hierover. Wij kunnen ons wel vinden in de aanpak die voorgesteld wordt. We weten niet wat de invloed zal zijn op eenzaamheid. Eén van de insprekers wees er al op, dat er een bescheiden effect zou kunnen zijn. Ervaringen elders zijn niet eensluidend wat dat betreft. Wat ons aanspreekt, wat in het plan wordt mee genomen, is om aandacht te geven aan voorlichting m.b.t. hoe het openbaar vervoer werkt en ook training erbij. Van één van de insprekers is gehoord dat dit soort aspecten zeker van waarde zijn voor mensen om überhaupt het openbaar vervoer weer te gaan gebruiken. We hebben één aanbeveling, die we niet hebben gezien in deze brief: dat er een evaluatiemoment ingelast zou kunnen worden over bijvoorbeeld een jaar of over twee jaar. Dat is aan het college om dat te gaan bekijken. Om te bezien of het van invloed is geweest op eenzaam, op één of andere manier te beoordelen. Om dat dan ook te kunnen leggen naast de ervaringen van elders. Maar ook al zou het aspect van eenzaamheidsbestrijding niet heel duidelijk zijn, als dan het gebruik van het openbaar vervoer hiermee toegenomen zou zijn, zou het voor de CU al een winstpunt zijn.

De heer Crielaard, L3B: Gratis OV voor ouderen is een belangrijk speerpunt van L3B uit het verkiezingsprogramma 2018-2020. De vele positieve reacties op straat en sociale media tijdens onze campagne maakt duidelijk dat de behoefte groot is in Lansingerland. Binnen het RET netwerk is gratis OV voor alle ouderen mogelijk in de gemeente Rotterdam, Capelle aan den IJssel, Barendrecht en Ridderkerk. In Schiedam en Albrandswaard is gratis OV voor ouderen met een kleine beurs ingevoerd. Volgens de heer Bergman zijn de ervaringen goed. In Lansingerland wordt door inwoners met een AOW, die wij spreken, een vorm van onrechtvaardigheid ervaren, dat zij hier geen gebruik van kunnen maken. Ze vallen nu buiten de boot. Hoewel L3B graag gratis OV voor alle ouderen ziet, begrijpen wij ook dat het door de forse kosten, die het met zich mee brengt, het college vooralsnog kiest voor ouderen met een inkomen tot 120% van het minimum. Het college concludeert dat gratis OV voor alle AOW-ers niet bijdraagt aan het behalen van de maatschappelijke doelen. Maar L3B denkt dat door het aanbieden van gratis OV aan ouderen met een kleine beurs het wel degelijk de drempel kan verlagen om gebruik te maken van het OV en dat ze er bovendien frequenter gebruik van zullen maken. Door dit gegeven, in combinatie met de andere maatregelen die het college in de brief noemt, zoals de OV opstapdagen, worden goede stappen ondernomen om de maatschappelijke doelen te behalen, zoals het bestrijden van eenzaamheid, maar ook de zelfredzaamheid van ouderen vergroten, zodat ze niet afhankelijk zijn van hun kinderen om hen overal te brengen. Kortom: L3B is blij met deze tussenoplossing en we wachten het voorstel van het college af, zodat zo snel mogelijk gratis OV RET voor AOW-ers met een inkomen van 120% van de bijstandsnorm kan worden ingevoerd. Wij kijken uit naar het vervolg waarbij wij alert zullen blijven om, zodra het mogelijk is, gratis RET voor al onze inwoners met een AOW mogelijk te maken. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef, PvdA: De PvdA fractie is ook blij met de brief van het college met daarin de uitslag van het onderzoek, dat is gedaan naar de mogelijkheden om gratis OV mogelijk te maken voor eenzame ouderen. Onze PvdA fractie heeft er jarenlang voor geknokt. Het was een onderdeel van onze verkiezingscampagne. Wij maakten daarbij niet de link tussen gratis OV en eenzaamheid. Die link hebben we niet gemaakt, die willen we ook niet maken. Onze belofte was: alle ouderen boven de 67, dus de AOW-gerechtigden, gratis OV aanbieden. Net als in de grote buurstad Rotterdam en de andere

gemeenten, die de heer Crielaard netjes opnoemde. Want we zijn toch één groot vervoersgebied. Zijn de ouderen hier anders dan in Rotterdam? Zijn ze hier rijker, armer? Daar gaat het niet om. Het zijn Rotterdammers, die hier vaak wonen. AOW is een recht en in Rotterdam krijg je daar dan ook gratis OV bij. Tijdens de verkiezingscampagne maakten we een filmpje, waarin Greet Wijs, de insprekerster, die niet alleen een goed verhaal kan houden, maar ook zeer fotogeniek is, vlakbij de plek waar eerst de halte Bonfut lag. Dat was in de buurt van de Wildersekade. Mevrouw Wijs legde uit: ouderen die aan die kant van de weg wonen, in Rotterdam, die gaan wel gratis met de RET. De ouderen die daar wonen, in Lansingerland, gaan niet gratis met OV. Ze kon er niet bij met haar hoofd. Zoals bekend is onze fractie er een voorstander van om voor alle ouderen gratis openbaar vervoer aan te bieden. Rotterdam ligt naast de deur. Veel ouderen in Rotterdam hebben hier familie, ze gaan heen en weer, oudere mensen verhuizen van Rotterdam naar hier, omdat hun kinderen hier wonen en ze mantelzorg willen krijgen. En ineens is dan je vrije OV weg. Lansingerlanders op leeftijd bezoeken regelmatig ziekenhuizen, ik gaf net al een voorbeeld, de orthopedische schoenmaker, musea. De kosten kunnen dus aardig oplopen als je met het OV gaat. Dus niet alleen voor ouderen die eenzaam zijn, is gratis OV een welkom aanbod. Gaat u maar eens parkeren in de stad, dat trekt ook je portemonnee leeg. Maar zoals mevrouw Wijs al zei: het is niet alleen het geld, maar ook het gemak. Al die digitale stappen die je moet nemen om je kaart op te laden, of je het nou aan het apparaat doet of via internet, ook als je het automatisch laat opladen. Nu is het zover. We zijn blij. Het college van Lansingerland komt met een plan voor gratis openbaar vervoer voor ouderen met een laag inkomen op het RET net. Dus met een inkomen tot 120% van het minimum. Voor ons is dat een hele mooie eerste stap. Dan volg ik ook een beetje de eerste termijn van de heer Crielaard. Het is een mooie eerste stap. Ons doel is natuurlijk het breder trekken. We willen eigenlijk voorstellen om door te gaan, maar dan naar 130% van het sociale minimum, want dan bereiken we alle ouderen met een modaal inkomen. We zouden er iets boven willen gaan zitten en dat zou ons de financiële kop niet kosten. Ik heb ook andere fracties gehoord, zoals de VVD en nog een andere fractie, maar ik ben even kwijt wie dat was. Zij hebben gezegd: gratis OV voor alle minima, kan dat niet onderzocht worden? De heer Jonker: Ik heb wel enig beeld van de ideologie van de PvdA. U geeft nu aan: 120% is niet genoeg, het moet naar 130%. Dan gaat u in feite cadeautjes geven aan mensen die het misschien minder nodig hebben. U wilt toch juist mensen helpen, die het het hardst nodig hebben? Waarom wilt u dan van 120% naar 130%? Dat snap ik niet. Mevrouw Verhoef: Dan kun je meer mensen helpen. Niet alleen de mensen met het minimum, maar ook mensen die daar net een stukje boven zitten voor wie openbaar vervoer wel echt een kostenpost is. Zeker als ze ouder zijn, vaak naar ziekenhuizen moeten of een zieke zus bezoeken. Op die manier kun je meer mensen laten genieten van een tegemoetkoming in hun OV-kosten of helemaal gratis? De heer Jonker: Dan is de beste maatregel: voor iedereen gratis maken. Dan zijn we gelijk klaar. Mevrouw Verhoef: Dat is natuurlijk het einddoel, maar daar hangt een kostenplaatje aan. Wij maken nu alvast een kleinere stap richting het einddoel wat voor L3B en voor ons een doel is. Op het einde wilde ik nog even toevoegen, wat andere fracties zeggen van: zou je toch moeten onderzoeken om voor alle minima gratis OV aan te gaan bieden. Daar zijn wij ook wel voor te porren, maar voorlopig kom ik met dit plan. De voorzitter: U staat inmiddels in het rood, maar dat vindt u niet erg, weet ik. We gaan naar Groen Links, die staan nog flink in het groen, dat vinden zij ook niet erg.

Mevrouw Gabin, GL: Eenzaamheid is een groot maatschappelijk probleem. Miljoenen Nederlanders voelen zich sterk eenzaam of sociaal geïsoleerd. Daar vallen niet alleen ouderen onder. Eenzaamheid komt voor onder alle leeftijden. Het college heeft getracht om eenzaamheid onder ouderen te bestrijden, maar is tot de conclusie gekomen dat gratis OV voor de gehele doelgroep van ouderen niet bijdraagt aan het tegengaan van eenzaamheid. Vandaar de brief om gratis OV voor ouderen met een minimum inkomen aan te bieden. Dit nieuwe voorstel of voornemen omvat dan ook meteen één van de oorzaken van eenzaamheid, namelijk onvoldoende financiële draagkracht hebben om uit eenzaamheid te komen. Want ouderdom leidt niet per definitie tot eenzaamheid. Een onvoldoende draagkracht, waarbij geen financiële middelen zijn om zichzelf te verplaatsen kan wel leiden tot eenzaamheid. Nu is het de vraag of we het moeten beperken tot inwoners van 65-plus of dat wij moeten trachten om eenzaamheid in de gehele gemeente te bestrijden, met de overtuiging dat eenzaamheid onder alle leeftijden voorkomt. Mijn mede fractielid de heer Duk heeft technische vragen gesteld, onder meer hoeveel het zou kosten om alle inwoners met een inkomen tot 120% gratis openbaar vervoer in de regio te bieden. De vraag is uitgezet bij de RET, maar de griffie heeft vooralsnog geen antwoord hierop gekregen, wat wij zeer kwalijk vinden. Want de twee groepen zijn communicerende vaten en het geld kan maar één keer uitgegeven worden. Om tot een goed oordeel te komen heb je de informatie uit beide groepen nodig. In 2018 waren er in Lansingerland circa 1.700 huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimum. Dat zijn circa 3.200 personen. Aangezien er budget vrij komt, doordat niet alle ouderen behoefte hebben aan gratis OV, lijkt het ons erg verstandig om de beantwoording van RET af te wachten en om te bezien of alle huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimum meegenomen kunnen worden in het definitieve voorstel aan de hand van het nieuwe tarievenkader. Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Dank, een ieder die een mooie bijdrage had, dat eenzaamheid en gratis OV niet perse op elkaar passen, maar dat het wel twee onderwerpen zijn waar we aandacht aan willen besteden, al is het alleen al omdat het in het coalitieakkoord stond, wat inderdaad ook aangestipt werd. Iedereen die zegt: eenzaamheid los je niet alleen op door gratis OV te realiseren, die heeft gelijk. Dat bleek uit het onderzoek. Dat bleek uit de gesprekken die we hebben gevoerd met onze werkgroep, die we een paar jaar geleden hebben ingesteld, omdat eenzaamheid een nationaal plan is geworden, wat we hier lokaal hebben geïntroduceerd. Daarom hebben we in de brief aangegeven: als we iets aan eenzaamheid willen doen, dan willen we wel kijken naar die groep, voor wie het OV een knelpunt zou zijn, omdat ze financieel daar problemen mee hebben. Dat we dat proberen op te lossen. De kosten voor die groep staan in de brief, als we dat zouden willen doen. Er zijn vragen gesteld van: eenzaamheid komt niet alleen voor onder ouderen, maar komt ook voor onder jongeren. Stel je voor dat daar ook de eenzaamheid voor een deel zou kunnen worden opgelost, door het aanbieden van gratis OV: die vraag hebben we uitgezet bij de RET. Daar hebben we nog geen reactie op. Dat u het kwalijk noemt, dat mag, dat zijn uw woorden, maar wij wachten gewoon nog op antwoord, dus wij kunnen nu op dit moment het antwoord nog niet geven. We verwachten dat dat binnen een week, of twee, drie, wel bekend is, dus dan zullen wij u daarover informeren. We zullen, zoals aangegeven, het plan uitwerken richting de kadernota om te kijken wat het financieel doet als we aan de slag willen met gratis OV voor eenzamen. Mevrouw Gabin: We noemen het kwalijk, omdat we het liefst hadden gewild dat we het voor de behandeling ter hand hadden gekregen. Dan hadden we wat specifieker kunnen debatteren op dit punt. Vandaar.

Wethouder Van Tatenhove: Ik vrees dat u dat moet laten rusten tot aan de kadernota, want die antwoorden hebben we op dit moment nog niet binnen, dus daar kunnen we ook echt nog niets mee doen. Dan ga ik verder met het punt van de eenzaamheid. Wat uit die gesprekken ook bleek, is dat mensen soms wel een hobbel voelen om met het OV te reizen, omdat het ingewikkeld is. Dat zei mevrouw Wijs ook. Je moet ingewikkeld doen met een pasje opladen, je moet door poortjes. Waar mensen waarschijnlijk wel mee geholpen zijn, is kijken hoe we ze kunnen helpen om de weg naar het OV makkelijker te vinden, om makkelijker gebruik te maken van de metro, om hun te helpen het juiste pasje aan te schaffen, waardoor je niet elke keer als je min 71 cent hebt, eerst moet gaan opladen voordat je door de poortjes komt. Dat zijn de ideeën waarmee we vanuit de voorkomen van eenzaamheidsgedachte wel mee aan de slag kunnen. Verder blijft het natuurlijk een opdracht, die we als college aantrekken o.a. door de beleidsaccenten om gewoon altijd te kijken naar maatwerk om te voorkomen dat mensen eenzaam en alleen hun oude dag doorbrengen. Nogmaals, dat geldt dus ook voor jongeren en iedereen daar tussen, want ook bij jongeren en iedereen ertussen wil je dat mensen zo weinig mogelijk obstakels voelen om deel te nemen aan de samenleving. Als dat in het OV zit, moeten we ook voor die groep kijken waar het in zit. Helpt dan een 'mee op weg'? Die heeft buddy's voor jongeren om ze wegwijst te maken in het OV om ze van huis naar school te begeleiden om ze zo te helpen om dat later ook zelfstandig te kunnen. Dus er zijn wel mogelijkheden om daar, al dan niet met vrijwilligers, te zoeken naar mogelijkheden om mensen te helpen om te voorkomen dat mobiliteit de reden zou zijn om te vereenzamen. Ik denk dat ik het voor mijn deel daarbij laat.

Tweede termijn

De heer Barendregt, WIJ: Drie punten, ik moet het snel doen. Punt één gaat over de rol van de overheid, waar de wethouder het net over had. Het gaat even om de vraag: hoe groot moet de rol van de gemeentelijke overheid daadwerkelijk zijn? Een OV-chipkaart opladen kan bijvoorbeeld ook een kind met een moeder, of iemand uit de kerk, die daarbij helpt. Dat is punt één. Punt twee gaat over de PvdA. Als u aan de rechterkant van de Wildersekade gaat wonen, dan kunt u ook geen raadslid meer zijn. Dat is nu eenmaal hoe het werkt met grenzen. Punt drie richting de VVD. Ik vond het zeer opvallend, uw stellingname, want u werkt eigenlijk met een dergelijke maatregel de zogeheten armoedeval in de hand. Dat zou ik niet van een rechts-liberale partij verwachten. Het wordt ook niet gestimuleerd om dan nog extra je best te doen, bijvoorbeeld om duo-raadslid te zijn na je 65^e. Dank u wel.

6. Stukken ter advisering aan de raad:

6.a Viering 75 jaar vrijheid in Lansingerland

De heer Machielse, VVD: Tijdens de behandeling van de begroting in de gezamenlijke commissies hebben we als VVD reeds aangekondigd dat wij bijzondere aandacht willen vragen voor de viering van 75 jaar vrijheid, die inmiddels dit jaar op de planning staat. 75 jaar vrijheid is een bijzonder iets voor ons. Het is niet alleen een groot goed, dat we al 75 jaar in vrijheid leven, maar het is ook iets wat herinnerd moet worden en ook gevierd mag worden. Daarnaast markeert 75 jaar vrijheid voor ons nog iets anders, iets symbolisch. Misschien wel het afscheid van een generatie, die nog heeft mee gemaakt niet in vrijheid te kunnen leven. Daarom hebben wij indertijd voorgesteld om middels het symbolische bedrag van € 0,75

per inwoner een eenmalige bijzondere viering van deze vrijheid te gaan uitdragen als gemeente. In de uitvoering van die motie heeft het college toegezegd, bij monde van de burgemeester, om met een voorstel te komen en dit voor te leggen aan de commissie, zie daar de reden voor agendering deze avond. De VVD kan niet anders dan instemmen met dit voorstel. Het doet ons inziens recht aan hoe wij deze viering bedoeld hebben. En het doet ook recht aan de reden tot vieren, namelijk het blijven ondersteunen van reeds bestaande initiatieven van Oranjeverenigingen en jaarlijkse evenementen. En het extra bedrag eenmalig ter beschikking te stellen voor een groot, wat nu wordt genoemd, bevrijdingsfeest. Deze gemeente bestaat straks 12 jaar en ook daar hebben we het jubileum eenmalig groots gevierd. Wij vinden het mooi om dat ook voor deze vrijheid te doen. Een kleine vraag dan nog aan het college hierover. Hoewel wij een uitgebreide agenda hebben gehad met alle activiteiten die reeds voorgenomen zijn en die op de planning staan voor dit bijzondere jubileum zouden wij nog een bijzondere rol weg gelegd zien voor hen die dit nog hebben meegemaakt om niet in deze vrijheid te leven. Om juist die mensen, die inwoners die het hebben meegemaakt, in aanraking te brengen met mijn eigen generatie en nog de generaties na mij. Onze kinderen die nu op de basisscholen zitten en middelbare scholen de kans te geven om nog eenmalig uit eerste hand te horen hoe verschrikkelijk dat geweest moest zijn. Als het college ons nog zou kunnen vertellen hoe zij daar naar kijken en of zij die bijzondere rol ook zien en kunnen omarmen, dan kijken wij uit naar een bijzondere viering van 75 jaar vrijheid en een bijzondere gedenking van hoe het geweest is zonder. Dank u wel.

Mevrouw Bouman, CDA: 75 jaar vrijheid, een kostbaar iets dat we moeten blijven koesteren. Vrijheid, waar we dit jaar met diverse activiteiten bij stil zullen staan. Er zullen diverse gesprekken gaan volgen en er worden diverse activiteiten georganiseerd. Dat hebben we kunnen zien in de bijlagen. Er zal een grote betekenis gegeven gaan worden m.b.t. wat is oorlog, wat is bevrijding, wat betekent vrijheid? Daar zullen we bij stil staan. Er worden vele activiteiten gepland, we hebben ze allemaal kunnen lezen. Ook in samenspraak met de Oranjevereniging zou ook het nodige gedaan worden. Er gaat een bevrijdingsfeest gehouden worden voor jong en oud op 5 mei in het Annie M.G. Schmidtpark. Ik begreep: heel veel activiteiten, er zijn veel initiatieven, ook vanuit de samenleving. Dat is prachtig. Mijn buurman zei het net: de ouderen. Daar wil ik toch wel even bij stilstaan. Wat wordt er gedaan naar deze ouderen, die wij ook in deze gemeente hebben? Ouderen die bij wijze van spreken in verzorgingstehuizen zitten, die ook regelmatig activiteiten ontplooiën in diverse cultuurhuizen. Wat wordt er naar hen gedaan? Welke rol kunnen zij betekenen naar bijvoorbeeld scholen of andere instanties m.b.t. wat zij hebben meegemaakt. Wat wordt er aan voorlichting c.q. communicatie gedaan? Is dat misschien vanuit de Oranjevereniging, dat er iets gedaan wordt naar de ouderen? In dit samenkomen in cultuurhuizen. Of is dat afhankelijk van initiatieven vanuit de samenleving? Wat wordt er vanuit de gemeente gedaan om dit te stimuleren? Wij zouden daar toch wel een groot voorstander van zijn om deze ouderen, die misschien niet meer in staat zijn om naar een mooi bevrijdingsfeest te gaan voor jong en oud, want niet iedereen is als oudere in staat om daar naar toe te gaan, maar om deze ouderen toch nog in de gelegenheid te laten zijn van het meemaken van het bevrijdingsfeest. Ik ben heel benieuwd wat er voor hen gedaan wordt en de rol die sommige ouderen zouden kunnen spelen in dit bevrijdingsfeest. Gelet op het feit dat er bedragen genoemd zijn van: hoe gaat u ermee om, kunt u er achter staan? Absoluut, wij staan hier zeker ook achter. Ook gelet op het feit, dat wij die motie toen in november gesteund hebben. Ik ben heel benieuwd naar de reactie op mijn vragen. Dank u wel.

De heer Jonker, D66: Er zijn al veel mooie dingen gezegd. Ook voor D66 is vrijheid ontzettend belangrijk. Zeker omdat het in andere landen een stuk minder vanzelfsprekend is als hier. Het is een goede zaak dat we die 75 jaar, die prachtige mijlpaal, met elkaar gaan vieren. In die zin kunnen we het voorstel dan ook volledig en van harte ondersteunen. Tegelijkertijd, bij vrijheid hoort ook democratie, rechtspraak en controle van uitgaven. Niet om het feest te verpesten, maar toch wat kleine vragen over de dekking. Er wordt dekking gezocht in 'onvoorzien' en in de reserve, als ik het goed zie. Ik vroeg me eigenlijk af: waarom onvoorzien? Het is niet onvoorzien, 75 jaar bevrijding. Dit was iets wat we al een tijdje zagen aankomen. Ik vraag me ook af wat er dan nog overblijft van de post onvoorzien. Is het dan nul? Is dat dan handig? Waarom is niet het hele bedrag uit de reserve gehaald? Ik geef toe, het is wat technisch in dit debat, maar het hoort ook bij een democratie dat je dit soort uitgaven met elkaar scherp bekijkt. Ik ben benieuwd wat de achterliggende gedachte is bij deze wijze van dekking van die kosten. Dank u.

De heer Hoek, WIJ: Ik wil in ieder geval de VVD bedanken voor het mooie initiatief. Wij staan er ook volledig achter. Op dit moment zijn er veel reportages op tv m.b.t. 75 jaar bevrijding. Als je daar dan goed naar kijkt en het op je in laat werken, dan heeft dat toch een impact gehad op onze samenleving, die niet te evenaren is. Jonge jongens, die aan de andere kant van de oceaan geheel vrijwillig tegen hun moeder zeiden: ma, tot ziens, ik ga Europa bevrijden. En niet wisten of ze überhaupt terug zouden komen. Moet je eens kijken, wat een impact dat heeft. Dan ga je naar een vreemd land, dan ga je helpen, je staat tegenover elkaar. Als je elkaar een jaar eerder was tegen gekomen, had je misschien samen een biertje gedronken en nu is het oorlog. De wreedheid van oorlog hoef ik hier niet uit te leggen.

Overigens was natuurlijk ook het grootste deel van Duitsland blij dat de bevrijding daar was, want geloof me, de gemiddelde Duitse soldaat, die hier in Lansingerland gelegerd was, om de gemiddelde burger er onder te houden, die stond ook gewoon voor zijn nummer, die moest opkomen, die moest een hele bevolkingsgroep er onder houden. Uiteindelijk, dat zag ik van de week op tv, een soort onderbelicht iets, waren ook de gemiddelde Duitsers blij dat het afgelopen was met het onderdrukken van andere bevolkingsgroepen. Waar we in Nederland goed in zijn geweest, en daar ben ik echt wel trots op, mijn vader heeft de oorlog ook nog bewust mee gemaakt, is dat we niet ondergedompeld zijn in haat- en wraakgevoelens. We hebben ons herpakt na de Tweede Wereldoorlog. Het is niet zo, dat er hier ook maar één iemand is, die nog steeds de oorlog op zijn rug mee draagt op het moment dat hij op doorreis is door Duitsland. Dat vind ik echt een toegevoegde waarde, als je dat vergelijkt met landen op de Balkan, waar veldslagen uit 14zoveel nog steeds met vlaggen en tromgeroffel worden herdacht. Ik ben blij dat we in deze fase zitten van vergeven en weer over de horizon heen kijken. Dat vind ik een stuk toegevoegde waarde. Verder vind ik het een waanzinnig mooi initiatief om dit ook te vieren. Ik heb de VVD er al voor bedankt. Ik wil ook de Oranje-comités bedanken, dat zij in ieder geval de handschoen hebben opgepakt om hier een succes van te maken. Want, geloof me, dat is een hele exercitie in een bijzonder drukke tijd, dus daar ben ik ze zeer erkentelijk voor. Het prettige is ook, dat ze hun handen in elkaar hebben geslagen om daar een succes van te maken. Dat is een mooi gegeven. Fijn ook dat het een feest wordt voor jong en oud, want ik denk dat dat bijzonder belangrijk is, dat het een soort familie-evenement wordt, zodat je er als gezin bij stil kan staan. Ik vraag de gemeente om de Oranje-comités ultiem te faciliteren daar waar het gaat om ondersteuning, mogelijk bij het opruimen van het vuil, bij het verlenen van vergunningen, zodat de hele organisatie een stuk makkelijker gemaakt wordt voor degenen die er echt mee te maken hebben. Op deze plek wens ik dan ook het Oranje-comité heel veel succes en ook de gemeente om elkaar te vinden om deze viering tot een groot succes te maken. Dank u wel.

De heer Lieverse, CU: Ja, de eer gaat uiteraard naar de VVD, die dit punt zo heeft geagendeerd bij een motie, zodat we er nu samen over kunnen spreken. De CU heeft niet voor niets voor gestemd toentertijd. Deze steun is er nu ook voor de uitwerking, die het college heeft gegeven, inclusief het aangepaste budget. En ook de manier waarop het gefinancierd wordt uit de post 'onvoorzien'. Ook dat was namelijk toen al zo besloten. Waarom is de CU positief? Het gaat niet om zomaar weer een feestje. Het gaat niet alleen om de viering of om een mijlpaal om bij stil te staan. Wij vinden het terecht dat in de uitwerking goed wordt omschreven dat het gaat om de aard van de vrijheid, waar we bij stil mogen. Het is een kwetsbaar goed. Vrijheid is iets dat inzet vergt. Vrijheid is niet: lukraak kunnen doen wat je maar leuk vindt. Het gaat om elkaar ruimte geven over grenzen, over de eigen bubbel heen. Het gaat dus ook om plichten. Bij vrijheidsrechten horen geloofsvrijheid, onderwijsvrijheid, vrijheid van meningsuiting en het recht op gelijke behandeling. Deze rechten verdienen het om voor op te komen en bij stil te staan. Daarom volle steun.

De heer Crielaard, L3B: Met het voorliggende voorstel wordt invulling gegeven aan de motie 'viering 75 jaar vrijheid'. Toen deze motie werd ingediend, noemde L3B het al een fantastisch initiatief. Vrijheid is geen vanzelfsprekendheid. Het is belangrijk dat we vrijheid koesteren. Tijdens de internationale herdenkingsdag van de Holocaust op 27 januari vertelden overlevenden hun aangrijpende verhalen. De belangrijke boodschap van overlevenden was om de Holocaust niet te vergeten. Zo zei overlevende Bat-Sheva Dagan: na de bevrijding wilde ik zoveel mogelijk leren. Ik hoop de kinderen van u ook. Helpen jullie alsjeblieft de massamoord op onschuldige mensen te herinneren, zodat het nooit meer gebeurt. Het is daarom goed dat we dit jubileumjaar extra aandacht schenken aan de slachtoffers en het vieren van de vrijheid. Verder sluit ik me dan ook graag aan bij de vorige sprekers: betrek ook hierin de ouderen, indien we er zorg voor willen dragen dat we ook in de toekomst blijven beseffen dat vrijheid kwetsbaar is. Het nationaal comité 4 en 5 mei heeft daarom het doel opgesteld om alle gemeenten en op alle scholen het gesprek op gang te brengen over de betekenis van de Tweede Wereldoorlog en vrijheid. Aanhakend op deze doelstelling zou ik graag aan de wethouder willen vragen of zij iets kan vertellen over hoe scholen in Lansingerland omgaan met dit thema. L3B is blij met de extra aandacht voor 75 jaar vrijheid. We hebben tot slot nog wel wat vragen betreffende de integratie van de veteranendag bij het bevrijdingsfeest. In de toelichting op het raadsvoorstel geeft het college aan om veteranendag in 2020 op 5 mei te integreren bij het bevrijdingsfeest. We begrijpen de afweging om dit te integreren, maar het is wel belangrijk om dan te waarborgen dat de veteranen wel de aandacht blijven krijgen die zij ook verdienen. Denk bijvoorbeeld aan een VIP-arrangement en dat onze veteranen de blauwe hap krijgen. Ook vraag ik me af of het jaarlijkse budget voor veteranendag dan ook mee wordt geïntegreerd met het beschikbare budget voor het bevrijdingsfeest. Er valt immers niet te bezuinigen op onze vrijheid of de waardering voor onze veteranen. Dank u wel.

De heer Xhemaili, PvdA: Allereerst wil ik de heer Machielse bedanken voor het zeer mooie initiatief. Wat betekent vrijheid voor mij? De heer Hoek haalde al de Balkanlanden aan. Zelf kom ik uit Kosovo, ik ben daar geboren, in 1988. Daar was vrijheid niet altijd goed in de samenleving. Op een gegeven moment

ontstond er een oorlog en dan ga je als kind op de vlucht. Je hebt geen idee wat er gebeurt en dan kom je in Nederland. Vrijheid. Wat betekent vrijheid voor mij? En waarschijnlijk in het algemeen voor allen hier. Vrijheid betekent voor mij het feit dat ik hier mag spreken en mag debatteren en mag denken wat ik wil en hoe ik dat wil uiten. Vrijheid betekent voor mij, en voor de rest waarschijnlijk ook, dat je jezelf kan ontplooiën via educatie en verenigingen. Vrijheid betekent voor mij een geloofsovertuiging uiten, je er niet voor te schamen of te onderdrukken. Vrijheid betekent voor mij verschillende huwelijkssoorten aan kunnen gaan. Niet alleen het traditionele man/vrouw, maar ook man/man. Vrijheid betekent voor mij het feit dat je tegenwoordig mag kiezen welk gender je hebt. Deze vrijheid moet je koesteren en niet zomaar vergeten. Of het nou één dag is, twee dagen, drie dagen, een jaar, tien jaar, vijftientig jaar. Vrijheid moet je altijd blijven koesteren. Dank u wel.

De voorzitter: Mooi gesproken, meneer Xhemaili.

Mevrouw De Geus, GL: Ik vond het een prachtige tekst van mijn buurman. Over de vrijheid. Daar kan ik me helemaal bij aansluiten, bij deze gedachtegang. De viering van 75 jaar vrijheid. Het zal in Lansingerland op gepaste wijze een invulling krijgen met een mooi en uitdagend programma. Een bevrijdingsfeest in het Annie M.G. Schmidtpark na overleg met en in samenwerking met de drie Oranjeverenigingen. Complimenten en dank voor hun inzet. Activiteiten vanuit de samenleving krijgen een podium in het gemeentehuis, het Huis van de Samenleving. Er is meer budget nodig dan vooraf ingeschat. Van de 75 cent per inwoner wordt het nu € 1,05. Dit bedrag is een raming van de kosten, 75 jaar vrijheid moet ook groot gevierd worden, daar moet niet op bekibbeld worden. GL heeft dan ook geen problemen met dit hogere bedrag per inwoner, het wordt ook goed besteed. De veteranendag vindt dit jaar ook op 5 mei plaats en wordt geïntegreerd in het bevrijdingsfeest. Ook dat vinden wij een mooi initiatief. Ik hoop inderdaad dat zij na afloop de blauwe hap krijgen en een VIP behandeling die dag. Maar het gaat niet alleen om de veteranen, maar betrek ook alle ouderen in Lansingerland erbij, zoals mevrouw Bouman zojuist noemde. Hier kan dan misschien ook direct de vraag van de VVD over de jeugd met de ouderen en veteranen te laten kennis maken worden ingevuld. Sta stil bij 75 jaar vrijheid, vier het groots. Dan heb ik nog een huishoudelijke mededeling of vraag vanuit de fractie van GL. Vanmorgen kreeg ik van M. de volgende tekst bij een artikel onder ogen: statiegeld glazen vervangen een half miljoen plastic bekertjes tijdens Leids Ontzet. Hierbij werden meer dan een half miljoen plastic wegwerpbekers bespaard en was er ruim 5.000kg minder afval. Nu weet ik toevallig dat eerder in Lansingerland een paar jaar geleden bij een ander feest in het Annie M.G. Schmidtpark, bij het foodtruckfestival, ook op een vergelijkbare manier gewerkt werd. Daar kon je ook je glazen glazen inwisselen. Maar toch noem ik dit nogmaals om de burgemeester eraan te herinneren, dat hij in de commissie algemeen bestuur bij de bespreking van de APV heeft toegezegd dat er bij evenementen nadere milieuregels worden opgenomen. De inhoud van deze nadere milieuregels ken ik niet in detail, maar daar kan de burgemeester wellicht iets duidelijk over maken. Ik spreek de hoop uit, ook namens de fractie, dat de heer Van de Stadt serieus gevolg geeft aan zijn toezeggingen. Dit feest van 75 jaar vrijheid moet op alle fronten een feest zijn, ook voor het milieu. Dank u wel.

Burgemeester Van de Stadt: Ik ben natuurlijk allereerst blij met de waardering voor het programma, zoals die in algemene zin is uitgesproken vanavond. En ik ben dankbaar voor de Oranje-comités die de organisatie op zich nemen. De woorden van de heer Hoek kan ik alleen maar onderstrepen. We zullen er alles aan doen, natuurlijk, om de vrijwilligers die ook Koningsdag een paar dagen eerder al organiseren niet te overbelasten en zoveel mogelijk te faciliteren, zoals met Koningsdag, denk aan afval. Het programma heeft twee delen. Het festival, dat is ook eigenlijk waar de motie het meest over praat. We hebben niet alle kosten opgenomen, maar die ene € 50.000, dat is de motie. Maar tegelijkertijd de woorden van de heer Machielse, mevrouw Bouman en anderen indachtig, het bredere programma is juist om bredere groepen erbij te betrekken. Denk aan de poëzie wedstrijden op de scholen, daar hebben 1.000 kinderen aan mee gedaan. Melanchton heeft nog een beeldend eindexamenproject. En we hebben de Tweede Wereldoorlog cafés, waar veel mensen, die juist die tijd hebben mee gemaakt, aanwezig zijn, maar ook jongere mensen. Ik ben er zelf ook geweest, ik ben ook gewoon een geïnteresseerde, die het niet heeft meegemaakt. In die zin is het totale programma zoveel mogelijk geënt om zoveel mogelijk mensen in onze gemeenschap erbij te betrekken. Maar er is over gesproken om veteranendag ook echt onderdeel te maken van het programma in het Annie M.G. Schmidtpark, dat is dan even ons onderdeel daar primair in, dat gaan we natuurlijk in nauw overleg doen, maar dat doen we natuurlijk altijd. Dat zou een mooie gelegenheid zijn om de woorden, die gesproken zijn, gevolg te geven. Zijn er nou mogelijkheden om te zorgen, dat de mensen die het hebben meegemaakt, en daar zitten o.a. veteranen bij maar natuurlijk niet exclusief, want er zijn meer oudere inwoners, in contact te brengen met de jeugd die hopelijk ook in grote getale aanwezig is. Dat zou een programma onderdeel kunnen zijn. Volgens mij is daar best invulling aan te geven in de diverse mogelijkheden. Dat ga ik graag met de Oranjecomités bekijken, hoe we dat invulling kunnen geven. Want als je een beetje daar door dat park heen loopt, denk aan Koningsdag, dan kan je natuurlijk ook ergens verhalen op halen en delen. Dat lijkt

me een heel mooi initiatief, om dat even mee te nemen binnen het project. Meneer Jonker, toen al is gesproken over de post 'onvoorzien'. Het is altijd de discussie: is dit nou onvoorzien? Ja, formeel wel, want bij het opstellen van de begroting had u het geld toen moeten uittrekken. Dat was de overweging. We kunnen het gewoon doen bij de zomernota voor het hele bedrag, maar die post 'onvoorzien' blijft meestal ook wel over, omdat het er meestal wel daarheen gaat. Dit is de praktische oplossing, die door de wethouder financiën nog is goedgekeurd op de valreep. Mevrouw Bouman: We hadden het over de ouderen en toen ging u gelijk over naar de heer Jonker. Ik had nog gevraagd: wat doen we naar de ouderen, die in tehuizen zitten als de Oudelandsehof, Petrus, De Tuinen? Die mensen zie ik echt niet naar de prachtige tent op het Annie M.G. Schmidtpark komen. En ook die ouderen, die wel in staat zijn om naar een ontmoetingsplaats te gaan, die zie ik ook één, twee, drie niet daar naar toe gaan. Wat wordt daar aan gedaan? Misschien via de Oranjevereniging of andere? Of is dat een eigen initiatief, wat verenigingen dan moeten nemen? Wat doet de gemeente daar aan? Burgemeester Van de Stadt: Ja, mevrouw Bouman, ik heb misschien dan wat te algemeen geantwoord. Het programma, zoals we dat hebben opgesteld en ook aangemoedigd met initiatieven uit de samenleving, daar zit een aantal bijeenkomsten bij, die niet voor niets ook op verschillende locaties worden georganiseerd. Ga je vanuit de gemeente actief iets ondernemen binnen onze verzorgingstehuizen, dat zou dan wel een dingetje worden. Ik ben er bepaald niet op tegen, we hebben breed contact gezocht met organisaties van: meld je aan, moedig aan. Daar is alle ruimte voor geweest, dat hebben we gewoon ook allemaal gehonoreerd, dat kunt u in het programma zien. Er is niet specifiek zo over nagedacht van: laten we daar een programmaatje voor maken. De bedoeling is om mensen bijeen te brengen. Ik zal dat met de heren en dames van de 3B bus bespreken of er wat met vervoer georganiseerd kan worden. Dat doen we ook met veteranendag, om het voor mensen makkelijker te maken en goed bereikbaar te maken. Daar ben ik altijd voor, want uw opmerking deel ik van harte. Volgens mij was de heer Jonker tevreden met het antwoord. Alles kan, maar dit is een praktische manier. Naar mevrouw De Geus: het evenementenbeleid is in de maak. Ja, een onderdeel zal het statiegeld glas zijn. Ik heb geen flauw benul of de wethouder al klaar zal zijn met het evenementenbeleid voor dit moment, of u het nog vast gesteld zult hebben, dat is niet in mijn hand. Maar het is wel ons beleid om alles met statiegeld glazen te werken. Dit hebben we zelf in de hand. Ik denk dat we met de Oranjecomités niet zoveel problemen zullen hebben om hierover afspraken te maken. Alles hangt even af van de praktische uitvoerbaarheid. De heer Erwich: Mevrouw Bouman had het over de Oudelandsehof en de Leeuwerik. Het is meer een aanvulling op uw verhaal. Daar wordt voor gezorgd. De mensen worden met 3 bussen opgehaald. Dus iedereen kan meedoen. Daarmee wilde ik u maar even gerust stellen. Burgemeester Van de Stadt: Daarom is het zo waardevol dat raadsleden ook vaak als vrijwilliger in onze gemeente actief zijn. Dan bereikt je van twee kanten de informatie. Dank u wel. De heer Crielaard: Ik mis nog de beantwoording op mijn vraag over de integratie van veteranendag bij het bevrijdingsfeest, hoe het zit met het budget. Wordt het budget van veteranendag dan overgeheveld naar het bevrijdingsfeest? Burgemeester Van de Stadt: Ja, meneer Crielaard, daarover zijn we in overleg met het Oranjecomité. Inderdaad, het is niet zo dat we van die € 51.000 ook de veteranendag moeten betalen. We gaan dat integreren. We hebben daar een budget voor en we proberen dat netjes te integreren. Die € 51.000 is voor de Oranjecomités, het festival. Voor veteranendag hebben we een apart budget en dat integreren we natuurlijk in het totaal.

Tweede termijn

De heer Machielse, VVD: Ik kan niet anders dan de overige fracties hartelijk danken voor de steun die zij hebben uitgesproken voor dit voorstel. Het is inderdaad geworden hoe wij het bedoeld hadden. Fijn, dat dat ook op brede steun kan rekenen. Ik was wel geraakt door de woorden van de heer Xhemaili. Ik wilde daar eigenlijk nog één ding aan toevoegen, zonder daar afbreuk aan te doen natuurlijk. Wat voor mij 75 jaar vrijheid ook markeert, is als kind op schoot zitten bij oma, die vertelt over de oorlog en hoe zij dat heeft beleefd. Zij is er niet meer en ik vrees dat dat geldt voor velen van mijn leeftijd, dat je toch die generatie aan het verliezen bent. Vandaar ook de bijzondere aandacht, die wij vragen, voor die generatie en om die een rol te geven om nog die verhalen uit eerste hand te kunnen delen voor één van de laatste malen. Verder kijken wij uit naar een prachtig 4 en 5 mei dit jaar. Dank u wel.

Mevrouw Bouman, CDA: Dank voor de beantwoording door de burgemeester. Voor ons een hamerstuk.

De heer Crielaard, L3B: Ik realiseerde dat mijn vraag over de scholen ook nog onbeantwoord was. Vandaar nog even in mijn tweede termijn. Ik zou nog graag van wethouder Van Tatenhove willen horen of zij iets kan vertellen over het onderwijs, wat daar gebeurt m.b.t. de verhalen over de Tweede Wereldoorlog en vrijheid. Of zij daar iets over kan vertellen.

Wethouder Van Tatenhove: De burgemeester gaf in de eerste termijn al iets aan. Er loopt een poëzie project, waarbij kinderen gedichten hebben ingeleverd. Of tekeningen hebben gemaakt. Die worden gejureerd. Ik ben er al mee bezig geweest, dus dat loopt al. Melanchton doet een project, dat exposeert

in de hal. Gisteren had ik toevallig overleg met de schoolbesturen. Ik heb hun gevraagd of zij er nog prijs op stelden, dat ik alle ideeën, die ik nog aangereikt krijg, aan hen door stuur. Maar zij zijn allemaal zelf bezig met projecten rond 75 jaar vrijheid. Eigenlijk hebben ze aan goede ideeën van elders uit het land geen behoefte meer op dit moment. Volgens mij leeft het breed en dat is ook heel goed. Ik sluit aan bij wat meneer Xhemaili zei, wat aan de andere kant ook door meneer Machielse werd gezegd: de generatie die nog leeft, die de oorlog zelf heeft meegemaakt, wordt kleiner. Ik merk zelf ook, dat er nu ook andere verhalen naar boven komen dan een aantal jaar geleden. Toen waren het vooral de verhalen van de mannen die aan het front hadden gestaan, nu merk je ook veel meer de verhalen van de mannen en de vrouwen die als kind de oorlog hebben meegemaakt. Ik denk dat dat alleen maar heel waardevol is als we daar nog iets mee doen.

De voorzitter: Ik zag al wat gebaren die wijzen op een hamerstuk. Is dat zo? Ja? Dan gaat het als hamerstuk naar de raad.

7a. Actualiteiten uit het college

Wethouder Van Tatenhove: Ik heb een aantal punten waar ik jullie even over wil informeren. We zijn, zoals u weet, heel druk bezig met het integraal huisvestingsplan voor het primair onderwijs. Mocht u ons bijna collegebreed vanochtend hebben gespot in Bleiswijk, dan klopt dat, want we zijn echt de laatste puzzelstukjes aan het neerleggen. Dan hopen we dat we daar op tijd mee naar de raad kunnen. Ook met instemming van alle schoolbesturen, de gesprekken gaan goed. Gisteren is ook een presentatie geweest aan de binnen- en buitensport, omdat we ook heel druk bezig zijn met het accommodatieplan. Mocht u daar iets over horen, dan zal dat waarschijnlijk vooral zijn van de buitensportverenigingen, want die zaten er gisteren iets anders in dan wij vooraf hadden verwacht. Maar we zijn daar nog iets minder ver in dan bij het integraal huisvestingsplan. We zijn daar nog volop in gesprek over wat zij anders zien dan wat wij hebben opgehaald aan trends en ontwikkelingen. Nog geen crisis, als u iets hoort, we zijn gewoon nog goed in gesprek. Dan zijn er ontwikkelingen te melden over de Prins Willem Alexander en de Kwakel school. Zoals u waarschijnlijk wel ergens heeft gezien, was daar een inloopbijeenkomst georganiseerd op 30 oktober en vervolgens is het bestemmingsplan ter inzage gelegd. Daar hebben we één bezwaar op gekregen. Dat was voor ons natuurlijk wel heel mooi. Daar is mee gesproken. We kunnen de planning eigenlijk volgen, zoals we hem hadden ingediend en verwacht. Dus dat is eigenlijk wel heel erg mooi. U bent door ons schriftelijk geïnformeerd over beschermd wonen en over de veranderingen die daar op termijn komen. De commissie Dannenberg zegt u misschien wel wat, want die naam komt af en toe in de krant voor. Rotterdam is centrumgemeente van onze regio en die wil daar een informatiebijeenkomst over organiseren. Ik denk dat het goed is als u kijkt, als die uitnodiging komt, of dat in uw agenda past, om daar heen te gaan. We vinden het een beetje sneu van de tijd om dat allemaal apart te doen, maar het is wel een belangrijk onderwerp, omdat ook daar de decentralisatie en het beleid om mensen te helpen zo snel mogelijk en zo lang mogelijk ook daar zelfstandig te wonen. Dat heeft natuurlijk effect, ook op Lansingerland, omdat we dan ook meer plekken krijgen voor beschermd wonen en mensen vaker in een reguliere woning zullen wonen. Dat nog even als een oproepje, maar u heeft het ook op schrift gekregen.

7b. Actualiteiten uit de commissie

De heer Lieverse, CU: In herinnering roepend: over twee weken is er een bezoek aan zorg- en veiligheidshuis gepland. Dat weten we allemaal al, want het is heel lang geleden gepland. Alleen het zou kunnen zijn, nu het februari is, dat sommigen toch zouden willen aanhaken. Dat kan misschien via de griffie alsnog in orde gemaakt worden. Van een aantal mensen weet ik dat zij zich hiervoor hebben aangemeld.

7c. Verbonden partijen

Geen opmerkingen.

8. Rondvraag en sluiting

De voorzitter, om 22.00 uur: We hadden geen rondvraag. Dus ik dank u allemaal voor uw aanwezigheid en ik sluit de vergadering.

Verslag opgesteld door Marianne Jansen, Lothassa Secretarie, met behulp van geluidsopname.